

Mladika

leto V.

april 1961

štev. 4

Uredil

JOŽE PETERLIN

Opremil

ING. FRANKO PISCANC

VSEBINA

Dro: Delo — daritev	41
Jože Peterlin: Problemi našega skupnega prosvetnega dela	42
Aleksej: Mojzes	44
Simon Pevec: Pesem	44
Aleksej: Pincio	45
Simon Pevec: Oblaki, Nocoj	45
Koroški študent: Roka za steno	46
SA-RA: Trdovratni listič	46
Koroški študent: Neopravičena ura	47
Večeri Slovenskega kulturnega kluba	48
Maks Sah: Socialno vprašanje	49
A. Pregarc: Samuel Beckett in njegov »Konec igre«	49
D. M.: Srečanje mladine na Ko- roškem	51
Jože Jurak: Televizija	52
Radijski program	52
Jože Pirjevec: Ekhnaton	54
Maks Sah: Je Jurij Gagarin — Krištof Kolumb XX. stoletja?	57
Nataša Kalanova: Pomenki pod domačim krogom	58
M. S.: 70-let. Slov. Alojzijevišča, Meddobje leto VI., Prijetne in neprijetne za naše šolarje	58
D. J.: Dve glasbeni prireditvi	59
D. L.: Namesto hudobnega inter- vjuja	60

Revija izdaja in urejuje uredniški od-
bor. Uredništvo in uprava: Trst, via
Trento 2 — Gorica, Riva Piazzutta 18

Odgovorni urednik: Dušan Jakomin

Registrirana na sodišču v Trstu št. 193

Poštni čekovni račun št. 11-975

Tiskala tiskarna »Graphis«, Trst, ulica
Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

Moj sin bo čez nekaj mesecev končal nižjo gimnazijo. Rad bi študiral dalje, pa si nisimo še danes na jasnem, na kakšno šolo bi šel. Ali bi mi mogli nekoliko pojasniti, kakšne možnosti ima?

Oče

Ker je marsikdo v zadregi, bomo skušali odgovoriti malo natančneje na vprašanje.

Po končani nižji gimnaziji je vaš otrok na razpotju. Zdaj se bo dejansko odločil za življenjski poklic, zato je prav, da starši skupno z njim premislijo, kam naj se vpiše. Zelo pametno je, da govore starši tudi s profesorji, ki poznajo dijakove zmožnosti in bodo znali pametno svetovati. Kam torej?

Po končani nižji gimnaziji se lahko dijak vpiše na učiteljske, na trgovsko akademijo in na gimnazijo — klasično ali realno.

UCITELJSKE?

Večkrat se bojimo izbrati učiteljske, ker ni učiteljskih mest. Ta bojažen je upravičena. Tisti, ki bi računali na to, da bo lahko kmalu dobil službo učitelja na Tržaškem, bo res zastoj upal. A nekateri dobe učiteljska mesta drugod. Ali pa se vpišejo na univerzo po končanem učiteljskem. Lahko se vpišejo na nekaj oddelkov. Lahko pa si tudi poiščejo kako drugo službo, katerokoli (ne službo učitelja). Učiteljsko maturo imajo, prišli pa so do nje po štirih letih in ne po petih kot na gimnaziji ali trgovski akademiji. Kdor konča učiteljske, je s tem zaključil študij, ki ga usposablja za čisto določen poklic, obenem pa mu daje možnosti, da izbere tudi kako drugo službo. Biti mora pač praktičen in stvaren. Napačno bi delal tisti, ki bi po končani učiteljski maturi čakal, kdaj bo dobil mesto učitelja na šoli. Mora si pomagati in iskati vse možnosti zaposlitve.

TRGOVSKA?

Naše mesto je trgovsko, zato imajo morda največ možnosti zaposlitve prav trgovsko izobraženi ljudje. Študij na Trgovski akademiji traja pet let. Ta zavod da učencu višjo trgovsko izobrazbo. Ko naredi maturo, prejme diplomu računovodje (ragioniere).

Tudi po končanem študiju na tem zavodu lahko nadaljuje trgovske študije na univerzi, vendar jih gre največ takoj v praktične poklice.

Pri zaposlitvi je važna trgovska spretnost, dobra trgovska izobrazba, znanje jezikov, obvladanje stenogra-

fije in strojepisja. V vseh teh stvareh se mora učenec še izven šole sam izpopolnjevati. Dober in praktičen računovodja bo verjetno hitro našel zaposlitev.

GIMNAZIJA

Kdor se vpiše na gimnazijo, misli navadno študij nadaljevati na univerzi. Želi biti inženir, zdravnik, duhovnik, profesor itd.

Na realno gimnazijo se bo vpisal tisti, ki ima več smisla za realne predmete: za matematiko, fiziko, risanje. Na univerzi bo potem izbral študij fizike, kemije, matematike.

Vendar tudi tisti, ki je končal klasično gimnazijo, izbere pogosto gornje poklice in jih navadno enako dobro konča kot tisti, ki ima realno gimnazijo. Na klasični gimnaziji je res poudarek na klasičnih jezikih in na klasični kulturi, vendar se te učence nauči misliti in sistematično delati. Razen tega ima možnost tisti, ki je končal klasično gimnazijo, izbrati katerikoli študij na univerzi, od prava do teologije in tehničnih poklicev.

Morda smo nekoliko pojasnili vprašanje, na katero je želelo pismo odgovora. Seveda je še polno drobnih vprašanj, a ta morate napisati posebej.

Velja splošno pravilo, da naj izbere otrok poklic, za katerega ima veselje in za katerega ima tudi sposobnosti. O tem pa naj se posvetuje s starši in vzgojitelji. Naj odloča veselje, a tudi pamet. Nikdar samo eno!

POČITNISKE KOLONIJE

Rada bi vedela, ali so tudi letos v načrtu počitniške kolonije in kje bodo. Morda je znan že čas kolonij. Rada bi namreč po tem uredila počitnice vse družine. Hvaležna vam bom, če mi lahko kaj sporočite.

Mati

Kakor prejšnja leta, tako tudi letos pripravljajo naše dobrodelne organizacije počitniške kolonije. Danes vam sicer ne moremo sporočiti točnega časa, kdaj začno, a upamo, da vam bomo lahko v kratkem. Zvedeli smo le, da bodo gotovo kolonije v enakem obsegu kot prejšnja leta.

POLETNA PRIREDITEV

Ali ne bi bilo mogoče, da bi že zdaj določili datum poletne prireditve na Repentabru, da bi s tem lažje računali?

Stalni obiskovalec

Zdi se, da bo letos prireditev takoj po končanem šolskem pouku, če seveda dobimo vsa dovoljenja, ki so za to potrebna in če ne bo kakšnih drugih ovir.

Lahno in neopaženo se spreminja lice sodobne družbe v mestu in na deželi. Včeraj sta bili še gospodarska neodvisnost in poklicna samostojnost cilj v življenje stopajočih mladih mož. Biti neodvisen pri delu in v snovanju, stati na lastnih nogah, o tem srečnem položaju so sanjale generacije pred nami. Srednješolski in visokošolski študij, pa tudi poklicne šole so vzgajali predvsem za samostojne gospodarske in takozvane proste poklice. Kmečki in rokodelski fantje so rasli z jasnimi cilji, da postanejo nekoč samostojni gospodarji. In kdorkoli je bil delojemalec, odvisen od gospodarja-delodajalca, si je želel samostojnosti in je zavidal svoje vrstnike za njihovo svobodo. Tako je bilo včeraj.

Danes gremo v novi vek, v stoletje dela in delavca. Sicer napovedujejo ta novi vek marsikdo v Evropi po marksističnem socializmu in zanj se navdušuje marsikdo, ki še ni zrl za kulise evropskega in svetovnega dogajanja. Sredi marksističnih držav in režimov pa raste nov rod, ki je danes postavljen — mnogokod z brutalno silo — pred nujno vprašanje: Kaj je delo, kaj je smisel dela? Odkod pravica države, da odreja enemu rodu delovno dolžnost, katere sadove bodo uživali šele poznejši rodovi? Pa tudi tostran železne zavese, v nemarksističnih državah se presnavlja lice družbe, ko raste z vsakim letom število delavcev, nastavljenecv in uradnikov, pada pa število v samostojnih poklicih živečih oseb. Razlika je le v tem, da je onstran zavese z revolucionarno potezo preostal le še stan delojemalcev v službi države-delodajalca, tostran pa poteka isti proces sicer bolj počasi, a z isto železno doslednostjo.

Značaj novega stoletja bo določal človekov odnos do dela. Delo je lahko samo po nekom od zunaj ukazano in je njegova vsebina delavcem samo denarni zaslužek, za katerega se bori zase in svoje. Tak materialistični pogled na delo in še boj za vedno višji zaslužek končno vodita v več ali manj brutalno diktaturo države-delodajalca. Delo pa more imeti za delavca tudi svojo notranjo vrednoto. Socialno čutečemu delavcu more biti delo najuspešnejši vir njegove notranje rasti in samovzgoje. Versko razgibanemu delavcu pa je delo poseben način molitve, povezave z Bogom.

Konec minulega stoletja so v Severni Ameriki krščansko čuteči delavci zasnovali organizacijo z nazivom »Vitezi dela« in skušali po njej v članstvu poglobiti smisel dela. Kaj kmalu je štela ta organizacija domala en milijon članov. Oblast jo je gledala postrani, domači škofje ji niso zaupali. Tedaj jo je sam sveti oče iz Rima odobril in želel od nje le to, naj opusti zaprisego članov, ki je organizaciji dajala značaj neke tajne, prostozidarske družbe.

Isti papež je izdal okrožnico, ki je postala kristjanom to, kar je Marksov manifest socialistom. Ta okrožnica — izšla je leta 1891 — je postavila delo in delavca kot enakovredna faktorja ob kapital in podjetnika. Ob sedemdesetletnici te okrožnice smemo dejati, da je postala kažipot v novo, socialno, nemarksistično stoletje.

Iz krščanskega vidika nima delo samo namena, da nudi delavcu in njegovi družini gospodarsko eksistenco, marveč da mu posreduje še vse več. Krščansko čuteči delavec ve, da mu njegovo delo posreduje mnogo tihega zadovoljstva. Njegovo delo ga sprošča in notranje izpopolnjuje, delo mu je šola za njegovo srčno in razumsko rast. Radosten se ozira delavec na njivi ali v delavnici na svoj delovni uspeh, vesela sta nastavljenec in uradnik izvršene dolžnosti. Delavci-kristjani vedo, da je denarni zaslužek za delo le nekak zunanji izraz notranje vrednote njihovega dela. In vsak pravični delavec mora priznati Cerkvi, da se je dosledno in strogo borila za to globlje pojmovanje dela, ko se je v boju med podjetnikom in delavcem postavila na delavčevu stran in odločno podprla njegove zahteve po pravici in enakopravnosti.

Cerkev postavlja proti marksističnemu pogledu na delo, ki poniža delo v navadno kruhoborstvo, svoje še globlje pojmovanje. Vsako delo je sodelovanje s Stvarnikom, ki je prvi delavec. Z delom odrešuje delavec naravo iz njenih kaotičnih prilik v red božje narave. S svojim globokim pojmovanjem dela vtisne delavec mrtvi materiji pečat živega, krščanskega duha. Tako je vsakršno delo s krščanskega vidika prisposodba božje daritve, najgloblje in najvišje molitve stvarstva, ki jo zastopa Kristus, kralj vesoljstva, k Stvarniku vsega vidnega in nevidnega.

Naj bi se novo stoletje še bolj ko doslej porajalo iz najožje povezave dela z molitvijo. Naj bi nam delavcem motike in krampa, žage in kladiva, svinčnika in nalivnega peresa bilo naše poklicno delo še bolj ko doslej druga oblika povezave z našim Stvarnikom in Gospodarjem, ki nam ukazuje s skrbjo ljubečega očeta: Moli in delaj!

D R O

Delo - daritev

Problemi našega skupnega prosvetnega dela

Z mesecem majem se v glavnem zaključí prosvetna delavnost, ki je razgibana predvsem v hladnejših mesecih leta. Le še nekaj prireditev bomo imeli, potem bo prosvetno življenje čez poletje ugasnilo in bo zaživel spet v jeseni.

Ko mislim na prosvetno življenje med nami, mislim predvsem na prosvetno udejstvovanje katoliških organizacij v mestu in v zaledju. Gre za to, kaj moremo še v letošnji sezoni popraviti in kaj moramo predvsem v prihodnjih dneh izboljšati.

Kljub temu, da so bile naše prosvetne organizacije morada med vsemi slovenskimi najbolj delavne, še vedno ne moremo biti z uspehom zadovoljni.

SIBKA PROPAGANDA

O uspehih naših prosvetnih društev smo vse premalo sistematično pisali. Pogosto sploh pisali nismo. Včasih smo brali le skromno poročilce. To, kar bi kdo drug razpihnjal na celo stran časopisa in opremil s fotografijami, smo mi komaj omenili. Kot da se nečesa sramujemo, kot da je komu strašno težko pohvaliti uspeh drugega. Potem: imamo revijo. Zelo smo radodarni s pripombami, včasih celo pikrimi pripombami, vse premalo pa vsi naredimo zanjo. Pogosto poslušamo le nam nasprotno propagando, ki skrbno izbira šibke in bolesto občutljive ter strahopetne ljudi in jim slabo govori o naši reviji, o naših nastopih, o naših organizacijah in ti kaj radi podležejo prišepetavanju in kmalu sami govore isto kar so slišali. Kaj kmalu mnogi postanejo orodje v nasprotnikovih rokah: podirajo in omalovažujejo vse, kar je pri nas narejenega, hvalijo pa vse drugo, kar naredijo drugi. Takih sejalcov malodušja, ki so orodje v tujih rokah, že ni malo med nami.

RAZDROBLJENOST IN SEPARATIZEM

Velika napaka med nami je tudi prevelika razdrobljenost prosvetnega delovanja, ki je brez vsake povezave. Vsaka fara hoče biti nekaj svojega. Za centralo se zanima takrat, ko morda potrebuje govornika, ali kako zaveso za oder. Drugače pa čim dalj od osrednjega vodstva. Ne vem, od kod to izvira. Nekoč so rekli, da so najrajši v vsaki fari dekleta in fantje sami in da jim ni do tega, da bi delali še z drugimi. Zdi se, da bi morali vodilni prosvetni delavci polagoma prepričati vse, da je ta izolacija zelo škodljiva. Vse večje veselje in pogum bi bil v vseh, če bi jih bilo več skupaj, če bi bili med seboj povezani in bi se vsaj kdaj pa kdaj sestali: morda na skupnih izletih, morda na prosvetnih tečajih in na delavnih dneh, ko bi ustvarjali skupne načrte. Povsod drugod delajo tako.

Ko smo bili pred kratkim na Koroškem, smo videli, kako eno prosvetno društvo čuti z drugim, vsa pa z osrednjo organizacijo. Povabili so nas na deželo: v tej vasi smo bili gostje tistega prosvetnega društva, v drugi vasi spet gostje tamkajšnjega, in ko je bila osrednja prireditev v Celovcu, so motorji in avtomobili peli svojo pesem iz vseh vasí in vozili prosvetarje in njihove prijatelje na skupno prireditev. Bilo je čudovito lepo.

Kje bi mogli pri nas tako razdeliti vloge in naloge posameznim prosvetnim društvom? In kaj naredijo za skupne prireditve naša društva? Nekatera že, nekateri pa gredo prav

tisti dan na svoj izlet, namesto da bi šli vsi na skupno prireditev.

Razdrobljenost in separatizem! Vsak vleče na svoje. Vse premalo je smisla za skupnost. Vse premalo se zavedamo, da samo v skupnosti nekaj pomenimo.

NEZAUPANJE IN ZAVIST

Nejasnosti se pogosto pridružuje še nezaupanje ali do posameznih ljudi, ali do organizacije, včasih pa celo zavist. Marsikdo vse preveč osebno vzame organizacijo. Zato slišiš trditve: »Jaz jih imam toliko!« Ali pa: »Morda bom tiste tudi jaz sprejel za en nastop...« »Jaz jih ne pustim... Ne dovolim jim...« Seveda imamo nešteto primerov, ko se prej ali slej naveličajo takega pokroviteljstva in gredo potem povsem drugam, v resnično skrajnost. Če bi prej vsi ti čutili neko širino in skupnost z drugimi prosvetarji, bi ostali med njimi. V tem oziru je mnogo premalo demokratičnega mišljenja med nami. Zdrave demokracije!

Pri nobeni organizaciji ne more delati en sam človek, zato je nezaupanje do več ljudi pravi nesmisel. Nezaupanje imamo končno lahko do vsakega človeka. Če ga imaš ti do mene, ga imam jaz do tebe, oni do mene in tebe, in tako ne pridemo do konca. Še bolj neumna pa je zavist nad rahlim uspehom, ki ga ima kaka organizacija. Tudi to se pri nas pogosto dogaja. Namesto da bi vsak storil vse, da bi delo, ki ga je posvetil kaki stvari, uspelo, se pa žalosti, če je drugemu bolj uspelo kot njemu. Potem gremo pri nas še tako daleč, da izza plota zlijemo gnojnico na ljudi, ki so veliko časa posvetili prosvetnemu delu ali s prišepetavanjem ali pa kar s kakimi pikrimi in preišljenimi ošvrkanji po časopisju. Ne samo da to ni katoliško, je nemoralno. To seveda ne more nikomur koristiti, najmanj pa našemu prosvetnemu delu. Vsakdo med nami že misli, da mu je vse dovoljeno. In nikomur ne odgovarja. Ostaja anonimen. Zaplotnik. To je gotovo eden najbolj nezdravih pojavov med nami. Ljudje brez odgovornosti.

PREMAJHNA IDEJNA JASNOST

Vedno poudarjamo, da moramo biti strpni do drugih, idejno različnih prosvetnih organizacij. Da se moramo veseliti, če nekaj *dobrega* in *pozitivnega* naredijo. Vendar pa nismo tako naivni, da bi ne vedeli, kaj dela in kam teži ena organizacija in kam druga. Ker živimo v demokratični državi, se more vsakdo odločiti za delo na tistih področjih in v tistih organizacijah, ki mu prijajo. Vendar tisto lovljenje in skakanje od ene organizacije do druge, da bi se nikomur ne zameril, nima za nas nobenega smisla. Poleg vsega drugega mora vendar imeti vsakdo izmed nas, posebej še kulturni delavec, tudi značaj. Kdo pa more spoštovati ljudi, ki so danes to, jutri drugo in pojutrišnjem spet nekaj tretjega, če jim bo to kazalo. To so šleve in šalobarde. Mi torej delamo na področju, ki smo si ga izbrali, in to po svojem prepričanju, nikomur pa ne zamerimo, če je izbral nekaj drugega.

MOŽNOSTI DELA

Svoje prosvetno delo moremo opravljati samo s skromnimi sredstvi. Ne moremo priti do filmskega aparata, ne do

projektorja, ne do zaloge diapozitivov, kar nam je vse nujno potrebno za prosvetne večere. Izposojamo si vse to, da lahko skromno ustrezemo društvom.

Vendar pa imamo dvorane, domove, farne dvorane, ki nam jih ni nihče podaril, ampak so jih zgradili naši ljudje s svojimi žrtvami.

Bazoviška dvorana je opravila neprecenljivo narodno in kulturno vlogo v desetih letih. Koliko prosvetnih večerov, koliko iger na odru, koliko dobrih filmov, koliko predavanj... Ne moremo si misliti, kaj bi bilo na Bazovici, če bi te dvorane ne bilo. Bazoviška mladina, ki je dajala s svojim neutrudnim župnikom življenje temu domu, je vtisnila svoji vasi pečat, o katerem bo morala govoriti zgodovina. Z mladino pa vsi zavedni bazoviški in okoliški ljubitelji slovenske besede. Žal nam je le to, da smo s to delavno mladino še vse premalo povezani vsi drugi po Tržaškem. Našli pa smo vedno odprta srca, ko smo prišli v njihovo dvorano.

Dvorana v Dolini je bila že več let žarišče prosvetnega življenja v kotu pod Socerbom. Mislim na slovenske večere, na predstave v tej dvorani in mislim na vso tisto prisrčnost in gostoljubnost Dolinčanov, ki smo je bili deležni vedno, ko smo bili tam. Gotovo prijateljske vezi še drže in bomo veseli, ko se bodo znova odprla vrata dvorane in se bo razgrnil zastor na odru.

Boljunc ima svoj dom, skromen sicer, vendar topel in domač. Tudi tam je bilo že marsikaj lepega, čeprav ni odra in zastora, je pa streha in Boljunčani, ki jim je lepota slovenske besede in misli pri srcu.

V barkovljanski farni dvorani je bilo nekaj izredno lepih prireditev. Zato težko razumemo, da jih niso veseli vsi, ki se čutijo Slovence.

V zadnjem letu je *Marijaniška dvorana na Opčinah* razgibala kulturno mrtvo vas, ali bolje, to tržaško predmestje. Prosvetni večeri, dramske predstave, predavanja in še marsikaj lepega je bilo tu, tako da je opravljal ta prostor vlogo prave farne prosvetne dvorane, ki se je veseli vsa župnija.

Skromna dvorana v *Sv. Križu* je nekajkrat oživel in ne dvomimo, da bo novi župnik, ko se bo vživel v svojo novo faro, spremenil tiste skromne prostore v živo prosvetno žarišče, kakor je to že nekajkrat naredil. V Križanih samih pa je dosti dobre volje in mnogo dobrega mišljenja.

Tudi prosvetni dom *na Proseku* je spet odprl vrata. Predavanjem bodo sledile prosvetne prireditve.

V *Škednju* opravlja lepo prosvetno delo tamkajšnji cerkveni pevski zbor.

Ne smemo pozabiti na *Boršt*. Tudi v Borštu so tako rekoč znova zgradili dvorano, saj so nekdanji prostor povsem prenovili. Že so bili v njej prosvetni večeri in prve gledališke predstave. V novi sezoni jih bo gotovo še mnogo več. Nekaj pa menda še letos.

Takoj na začetku bi seveda morali imenovati *Marijin dom* v ulici Risorta. Koliko lepih prosvetnih prireditev je bilo tam! Gotovo največ. Od svoje ustanovitve do danes opravlja ta dvorana izredno važno versko in narodno poslanstvo.

Mimogrede omenimo *Mačkovlje*. Tudi tam so bili spet po večjem presledku prosvetni večeri. Res da v skromni sobi. Upamo, da bo občina preskrbela odgovarjajoče prostore za vse vaščane, tudi za tiste, ki se zbirajo okoli katoliške slovenske prosvete. Saj prav tako plačujejo davke in so prav tako občani kot vsi drugi. Delo v preteklosti, ki ni majhno, bo gotovo ohranilo sloves te vasi še v bodoče. Korenine so pognale globoko v zemljo in te slovenske mladike ni mogoče iztrgati iz zemlje. Na novo delo!

In še tisti mali *Marijin dom v Rojanu*! Koliko lepih in iskreno domačih prireditev je bilo v njem! In prav iz zavednosti in vneme tamkajšnje Marijine družbe in ostalih

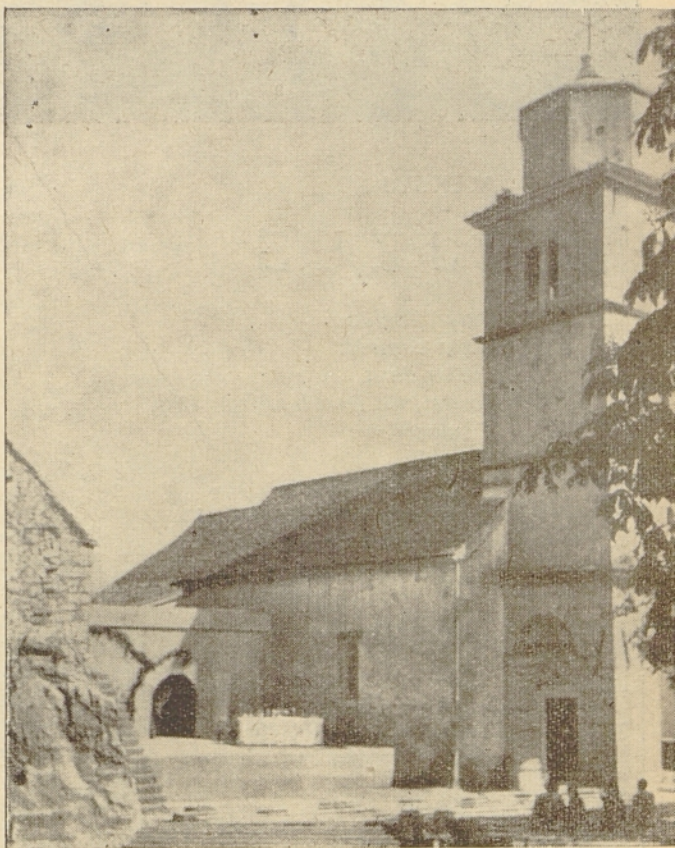
zavednih rojanskih Slovencev je zrasel nov prosvetni dom na rojanskem bregu. V mesecu maju bodo morda že odprta vrata in bo začel služiti svojemu velikemu poslanstvu v tem delu mesta. Pomagajmo vsak po svojih močeh, da bo cilj čim prej uresničen!

Lahko bi našli še kak prostor, še kakšen življenjski prosvetni utrip v mestu in na deželi. Vsega ni malo in ni puščava, kot nekateri mislijo. Le povezati je treba to delo, ga koordinirati, mu dajati vedno znova ognja in netiva, veselja in poguma. Prosvetni delavci po vseh teh krajih pa se morajo pogosteje srečavati in razpravljati o skupnih problemih. Povsod je treba ustanoviti delavne odbore, in ne sme sloveti vse le na gospodu. Treba je vzgojiti kader dobrih prosvetnih delavcev, ki bodo navajeni samostojno delati in samostojno iskati poti za prosvetno delo v svojem kraju.

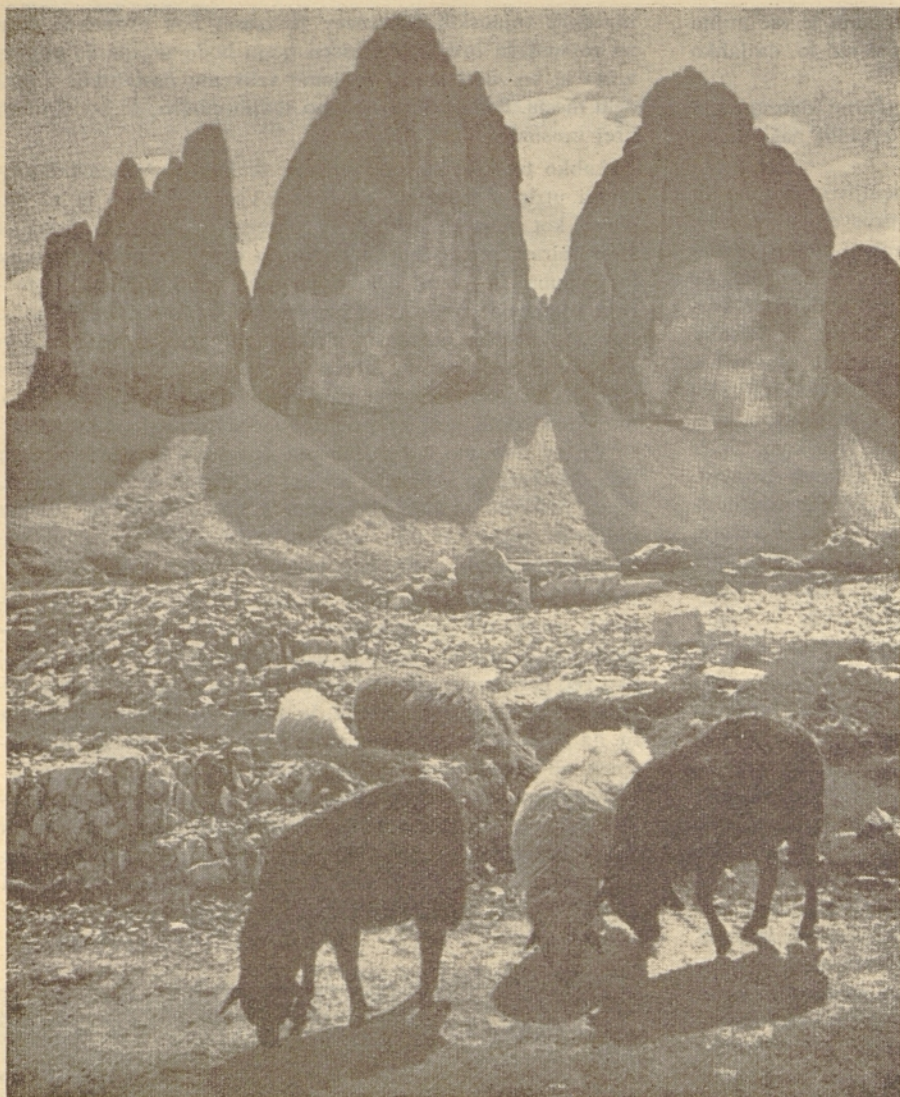
Vsi pa moramo čutiti ljubezen do vsega tega prosvetnega dela. Moramo ga vedno in povsod podpirati. Moramo graditi in ne podirati. Moramo pomagati k napredku in ne smemo uničevati tega, kar kje nastaja. Onemogočiti moramo vse tiste, ki bi hoteli naše delo in dobro voljo uničiti.

Iz žrtev in poguma raste to naše prosvetno delo v katoliških prosvetnih organizacijah, ki nimajo zgodovinske tradicije na Tržaškem. Zato je delo toliko težje in zato je toliko več nerazumevanja in nasprotovanja. Vendar je naša povojna prosvetna organizacija že pognala korenine v mestu in na Tržaškem in je ne more izrjaviti malodušje ali posmeh ali nasprotovanja kogar koli.

Pogumno nadaljujmo delo! Mislimo na našo skupno veliko poletno prireditev na *Repentabru*. Naredimo vse, da bo bolj veličastna, kakor je bila kdaj koli. Združeni proti vsem notranjim in zunanjim sovražnikom hitimo na delo, prosvetni delavci in vsi, ki čutijo z nami!

Repentabor — kraj naših poletnih prireditev

ALEKSEJ

MOJZES

*Oster pogled
skozi somrak
preko časa
do daljnih izraelskih pustinj.
Z žalostjo
si gledal
obljubljeno deželo,
a v njo ne mogel vstopiti,
ker ogenj nad tabo
je ugasnil.*

*Kdaj se iz sna
bo prebudil
Mojzes slovenskega naroda?
Kdaj ga popelje
v obljubljeno deželo
svobode, miru in ljubezni?*

*Silen, mogočen
vodnik svojega naroda.*

SIMON PEVEC

PESEM

*Sveča sem,
ki v temi gori
in je ne more nikdar razsvetliti.*

*Roka sem,
ki z roko drhti
pa je ne more vmiriti.*

*Rosa sem,
ki izsušene grude moči,
a je ne more omečiti.*

*Solza sem,
ki plaho čez lice polzi,
pa je ne more radost posušiti.*

*Ptica sem,
ki v dalje čez morje leti,
pa ji sodruga ne more slediti.*

ALEKSEJ

PINCIO

Otok
sredi večnega mesta.
Še nekaj narave
počiva v njem.
Redki ptičji glas
pomešan s šumom
avtomobilov in ljudi
je le žalosten krik.

Zaprte
v svinčene zaboje
novega stoletja
nas duši
tovarniški dim in ropot
in nas ne pusti
umreti.

Človek
je pozabil naravo.
Ošabno se poganja
v veselje.
Išče lepote,
a je ne najde.
Prihranil si malim
zazreti jo v srcu.

V parku
ni varno hoditi.
Brzina motornih koles
do mozga tišči
in ne dá pokoja,
ker vsi nosijo
na čelu norost.

SIMON PEVEC

OBLAKI

O oblaki beli,
ki čez nas hitite,
razodenite, povejte,
v čem skrivnost je stara,
v čem spoznanje je in v čem prevara?
Brez odgovora oblaki
plovejo v daljavo ...
in za njimi zremo mi težaki,
ki se tepemo za kruh,
milost
in prgišče slave ...

NOCOJ

Nocoj mi je pri duši tak lepo,
ko kmetu kadar žita so požeta
in v kašči zrnja je kot že dolga
leta ni bilo —
in ga dolga leta spet ne bo.

Zato bi rad, o deklica, da k meni bi prišla.
Glej, kaj bi človek s srečo sam?
Resnično: le po imenu te poznam
in mene ti —
a zdavnaj sva že isto pot našla.

Zakaj si plaha? Ah, nikar!
Ob žetvi obilni, kmet nikdar
ne misli, da mu bosta drugo leto
požela njivo toča in vihar.

NAŠI DVE PREDSTAVI V CELOVCU ROKA ZA STENO

Za nas, Korošce, sta bili predstavi »Roke za steno« in »Neopravičene ure« posebno doživetje. Gledamo nemške predstave v Deželnem gledališču, redko pa imamo priliko videti predstave v našem jeziku, ki bi bile tako lepo in dovršeno odigrane, kakor ste igrali vi, tržaški kolegi.

Naj zberem spet misli!

Dvignil se je zastor in smo prisluhnili. V soboto zvečer nas je prevzela predstava Rozmanove »Roke za steno«. Nismo mislili, da je mogoče s tako skopim dejanjem tako zelo pritegniti gledalca. Od besede do besede nas je zanimalo vse. Najprej je bil konec dvorane, kjer sem sedel, nekoliko nemiren, kmalu pa je ostal nepremičen zdaj eden, zdaj drugi in naenkrat smo zadrževali dih ob zgodbah ljudi, ki so vse tisto doživljali, kar so pripovedovali. Eno se je prelivalo v drugo. Obstal sem ob fantovi zgodbi, ki je lepa in strašna. Lirika in stvarnost je našla v igralcu krasnega interpreta.

Potem me je žena povsem prevzela. Zaslisevanje, ironija in brutalnost, materinstvo in neupogljivost. Čudovito! Kakšna izrazna moč igralke!

Potem mož! Koliko je povedal s tistimi skopimi kretnjami, a s silnim izrazom in doživetjem. Ta lik je bil velik in pretresljiv, tragičen v svoji usodi, kakor je bila žena tragična in pretresljiva v odkrivanju zlobe tega stoletja.

In potem dekle, da tudi dekle! Kaj vse je doživelo, kam vse nas je pahnil čas, da je zahteval od nas toliko gorja. Tudi tej igralki se je posrečilo vzbuditi vse simpatije in sočustvovanje z njo.

In same na sebi nič posebnega sta vlogi tujca in tajnice. In vendar sta prelila igro v tisti preplet med nastopajočimi in sta vse to posredovala nam v dvorani.

Se policaj, ki mora biti pač tak mlečnozobi surovež kot je, je dal močan vtis sile, ki z vso oporo in težo velikega državnega stroja visi nad ljudmi.

Predstave »Roke za steno« ni mogoče pozabiti. Dala nam je mnogo snovi za razmišljanje. Zaigrali pa ste jo tako, da so nam danes, po tolikih dneh, vsi liki jasno pred očmi. In čeprav smo jo gledali med polnočjo in eno. To je vam, dragi gostje, lahko najboljšo priporočilo!

KOROŠKI STUDENT

Trdovratni listič

Počasi sta stopala po samotni poti k Gradaščici nizdol. Pod čevlji jima je škripal strjeni sneg, v očeh so ju ščemele zvezdice, križci in polmesci, ki so odskakovali po njem kot iskre v žerjavici. Gole veje vrbe žalujke so visele daleč v strugo, se zdaj pa zdaj zganile kot utrujeni biči, ki se sramujejo svojega dela na Gospodovem telesu, in daleč notri v njih senci, v globini mirne vode sta utripala bela zvonika trnovske cerkve, kot bi bila naslikana na tekoči žamet in napeta med narezljan okvir ledene skorje, kot z opali posut s pegami sončne luči. Žamet, srebro, neotipljiva umetnina — en sam drobec Stvarnikove ustvarjalne sile.

Ustavila sta se ob kamniti, skoraj do vrha zasneženi mizi; rahli sneg je vabil s svojo svežino kot pravkar stepena smetana, da bi skoraj segel s prsti ponj, ga nesel v usta in se s tistim kovinastim okusom zasanjal v otroška leta. V beli tišini, sem in tja nadahneni s pastelnimi sencami, so že misli vstajale lahkotne in prožne kot meglice, njih grenkoba se je sprti spreminjala v sladek poprh in se razprševala brez bolečih sledov. Nista se ozirala po okolici, kajti s številnih sprehodov sta nosila v sebi njen veren posnetek, pač pa sta brskala po svoji notranjosti, tem globlje in tem rajši, čim bližji je bil mrak in čim hitreje se je bližal dom.

Zdrnila ju je vrtnarica iz Kolezije; na nasprotnem bregu je prala povrtino in jo pomakala kar s košem vred v vodo. Gladina se je zagugala v širokih kolobarjih, ki so klokotaje udarjali ob breg, odnašali s seboj raztrgane kose zvonikov in jih sprti izgubljali. S sirko krtačo si je še oribala stare moške čevlje in si nato zadela na krepki bok mokri koš, da jo je z dežjem kapelj močil po visoko spodrecanih in bogato nagubanih krilih, ki so jo kar s trojnim robom tolkli po nogah. Ni še utihnil njen korak na vrtu, že je izginil zadnji kolobar, slika v vodi se je spet zazibala v vijugastih lisah in obmirovala.

»Gibanja pa res ni moči prenesti na mirujočo ploskev.«

Od Mestnega loga sem so bile to prve besede, s katerimi je dregnila v njun molk in za hip pretrgala fantovo premišljevanje.

»Njegov videz pač, čeprav je učinek slaboten.«

Z obraza jima je pobegnilo sonce in odneslo s seboj edini virček toplote. Z ledene skorje, tik nad vodo, ponekod še prosojne, so izginjale svetle pege druga za drugo, led se je zgoščeval, odsev cerkve se je začel potapljati v mrak. Za Finžgarjevo vilo, daleč za Mirjem, je z ugaslim soncem izginila zadnja rožnata meglica, v golo grmičje so dahnilo vijoličaste sence; ob tleh je počila suha vejica in pregnala taščico, ki si je iskala zavetja.

»Spet zmrzuje.«

Marija se je tesneje zavila v plašč in še globlje potisnila obraz v krzneni ovrtnik plašča; v mrzav so gledale le njene oči in široko čelo, pod temno kučmo skoraj belo kot sneg. Se vedno se ni ozrla po spremljevalcu, čeprav je čutila na sebi njegov pogled in na duši vso težo njegove vsebine. Naenkrat so udarile vanjo fantove besede:

Vem, Marija, ne maraš me.«

Ni se jih nadejala, čeprav je slutila, da so bile že dolgo oblikovane v njem in čakale prilike, da zažive. Moral jih je izreči predvsem zaradi sebe, da se zmota iz teme, kjer je utripala tista šibka lučka ljubezni, ki ji ni sama nikoli ponudila ne plamena ne olja, da bi se razplamtel. V svojih odnosih do njega je bila vedno neosebna, ob vsakem srečanju le trenutna znanka, ki se pomenkuje o tisočernih malenkostih, ne da bi se dotaknila svoje duše in svojega srca; ljubosumno je hotela ohraniti vse nedotaknjeno svetu, ki ga je ustvarila ob Mateju. Ker ji res ni mogel ničesar očitati, mu je oponesla:

»Nisi me prosil ljubezni, ko si prišel.«

Spoznala sta se v Jakopičevem paviljonu, ko sta se oba zamudila ob Kosmačevi Gmajni v jeseni.

»Lepo je prikazal,« je naenkrat zaslišala za seboj. Iz olike se je obrnila in potisnila na ustnice odsev smehljava, v očeh pa so jo še žgale ob Matejevem slovesu neizjokane solze.

»Ni ti prav, vidim, se je lovila v bolečem odmevu njegova sebičnost. Tebi je slikanje v kratek čas, meni je v kruh, življenje samo. Razumi vendar, da moram od tu, da doma ne utešim vsega hrepenenja.«

Okoli njiju je bilo vedno več ljudi, zadevali so se vanju, rinili meänju, ju razmikali in nehote preprečili pravi razgovor; govoril je le Matej, v na glici, in se ves čas oziral po vlaku. Menda je le ujel senco žalosti na Marijinem obrazu, da se je omeščal:

»Eno samo leto, Marija, potem bom spet pri tebi in s seboj bom prinesel ves Pariz.«

Da bi jo odškodoval za nenadni odhod, je obljubil darežljivo: »Še po sebej zate Versailles in Moulin rouge. Prav?«

Kot bi ponujal bonbone otroku, ki ga hoče oslepariti. Ni mu verjela, zato je molčala in mu ponudila roko v pozdrav. Komaj se je dotaknil, že je izginil med ostalimi potniki.

»In zažvižgal je vlak skozi mrak...«

Ob branju Župančičeve pesmi je čutila nekoč le ritem, zdaj je dojela tudi v besedah skrito bolečino ob slovesu drage osebe in strah pred prazno, osirotelo prihodnostjo. Še enkrat se je ozrla v temno gmoto, ki je zdrvela v meglo, in zapustila postajo. Ni mogla domov, presveže so bile v prahu tal Matejeve stopinje, med platni in konjiči se je še lovil odmev njegovega brezskrbnega požvižgovanja in vsakega predmeta se je še držal vonj njegovih cigaret; a kamor ni hotel razum, jo je zavleklo zapuščeno srce: na razstavo likovnih umetnikov, v barvni svet misli in hrepenenj, tja kjer ji je bil Matej še bližji kot doma. In spraševala se je, ali je zbežal od nje fant ali umetnik, je li hitel v tujino umetnik ali pustolovec; zavedala se je le puščobe, ki ji je legla na dušo ob njegovem odhodu.

»Morda vam ni všeč?«

Neznanečev glas si je utiral pot med sveže spomine in jo s svojo prijaznostjo silil v pomenek.

»Mi je, a še nikoli nisem videla toliko odtenkov rdeče barve na enem samem kosu platna; saj je kot požar.«

Šla sta od slike do slike, v naslednjih dneh z razstave na razstavo, pozneje s sprehoda na sprehod, preko pomladi in poletja v jesen pa spet v mehko, tiho zimo. Lističi njunega koledarja so bili raztreseni po senčnem Gradu in po Golovcu, za zelenim Rakovnikom in na močvirnem Morostu, v sanjavem Mestnem logu in v večno zaljubljenih murglah, na peščenem Posavju in na ilovnatih travnikih ob Ljubljani, ob pisanih palicah na Miklavževem sejmu in ob zasneženih smrečicah na Kongresnem trgu, ob božjem grobu v Trnovem in pri jaslicah v Križankah, ob Belem jorgovanu v Matici in v Filharmonični na koncertih. In čez vse je nenadoma padla fantova neupravičena obtožba:

»Vem, Marija, ne maraš me.«

Še vedno je strmela v potok pod seboj, ne da bi se ozrla vanj. Kot da bi sploh ne pričakoval od nje drugih besed, se je zapletel v spomine: »Še veš, ko si bila prvič pri nas?«

Ni pozabila; kmalu po novem letu je bilo, a dneva se ni spominjala.

»Igral sem na pamet in gledal tebe.«

Ni ga poslušala, glasba ji je bila le primerno ozadje notranjega doživljanja. V njenih očeh so se premikale temne sence.

»Še vedno si tavalala za njim.«

Pehala se je navkreber za smislom Matejevega pisma in skušala odkriti svet njegovega novega obzorja.

»Brez napačne sramežljivosti. S skoraj z izzivalnim pogumom mečejo tu umetniki na platno svoj naturalizem. Kar se še spominjam tvojih

NEOPRAVIČENA URA

Če ste s predstavo »Roke za steno« pokazali čas in usodo, trpljenje in žarek upanja sodobnega človeka, ste nam pa nudili z »Neopravičeno uro« popoldne prelepega veselja in igra bliže, saj je zajeta tako rekoč iz našega življenja, čeprav se je že držila patina časa. A študent je vedno enak. V svojih rahlih lažeh, šolskih lažeh, v svoji ljubezni in občudovanju, v domislekih v šoli, v srečanjih, v vsem, vsem. Včasih sem šele na predstavi začutil, kako resnično lepo je študentsko življenje.

Nepozabni so ostali prizori v šoli. Nepozabna je konferenca, da se ji še danes smejemo, ko se je s kolegi spominjamo. In čudovita je bila tista mala Lili, pesem naše dijaške mladosti. In krasna je bila Truda, simbol lenob in falotov v šoli, ki pa jo moraš vendar kljub vsemu imeti rad.

Če bi poskušal v spominu nekoliko oživiti nastopajoče, bi posebej moral reči, da je bil zdravnik dr. Hartl zelo simpatičen. V začetku samo zdravnik, a ko ga zadene Amorjeva puščica, je hitro in lepo postal orodje v njegovih rokah. Bil je idealen za mlado ženo (tako pravijo naša dekleta!), ljubosumen seveda in končno čudovit, ko odpelje dokončno svojo ženo iz šole.

Mira Lavrenčič
v vlogi Lili

In Lili! Živa, živa. Prijetna in klepetava! Njena igra dostojanstvenosti, ki pa neprestano podrsava v študentski svet, iz katerega kar ne more in ne more. Njena hlinjena bolezen, njena odločitev, da gre spet v šolo, in vse tisto, kar je lepega povedala o šoli, ki je ne more pozabiti in živeti brez nje. To je najlepši slavonspev šoli in brezskrbnemu študentskem življenju, kar smo ga kdaj slišali. Liliina zadrega v šoli, ko je nepripravljena, njena zadrega pred mozem... vse je Lili krasno odigrala in si je seveda takoj pridobila vse gledalce, posebno mlade. Še in še bi jo gledali.

Potem pa Truda! Le kje ste jo našli? To je naravnost klasičen tip študentske »mrhe«, ki pa se ji le smeješ in si je vesel.

Potem še tisti profesor, ki sprašuje latinščino. Veste, da smo drugi dan vsi oponašali prav njega v šoli, tako da bi si eden res kmalu na njegov račun nakopal disciplinsko kazen. Nazadnje je šlo vse dobro, kakor v komediji.

Po še tisti profesor, ki prinese Lili rože in je tako smešen pri konferenci, in tista stara profesorica, pa ravnatelj in mamica in očka, pa odvetnik in njegova gospa... Vse, vse je odigrano tako, da je zapustilo v nas nepozabno vtis.

Koroški študentje ne moremo drugega kot da vašemu profesorju Jožetu Peterlinu, ki je z vami naštudiral obe igri in vam, ki ste tako lepo vse zaigrali, iz vsega srca čestitamo in se za vašo čudovito igro iz vsega srca zahvalimo. Vabimo vas: še pridite. Na svidenje!

KOROŠKI STUDENT

— • —

Večeri

Slovenskega kulturnega kluba

Slovenski kulturni klub nadaljuje s tradicijo svojih večerov, tako srednješolski kot akademski odsek. Nekateri večeri so tehtnejši in pomembnejši, drugi so samo družabni, pa nič manj važni.

Med predavanji, ki smo jih imeli, moramo opozoriti zlasti na tri, ki so zapustila močan vtis.

V okviru zamisli »Naš gost« smo imeli v preteklem mesecu v naši sredi g. *Guida Botterija*. Povabili smo ga, da bi nam predaval in da bi se med nami razvil pogovor, ki ga vodi že dalj časa v reviji »Trieste«, o sožitju Italijanov in Slovencev na tem ozemlju. Večer je bil v vsakem oziru pozitiven. Spoznali smo predavateljevo gledanje in gledanje italijanske politike na problem slovenske manjšine, mi pa smo g. Botteriju razložili svoje gledanje in težave Slovencev, ki jih imajo tudi tam, kjer tega ne bi pričakovali. G. Botteri je pokazal mnogo zanimanja in tudi mnogo zdravega gledanja na ta problem, gledanja, ki ga drugod v italijanski javnosti ne najdemo. Mislimo, da bi bila taka izmenjava misli zelo koristna in g. Botteri je obljubil, da bo ponovno prišel.

Zelo zanimiv prikaz ameriškega življenja nam je podal dr. *Jože Velikonja*, ki se je mudil v Trstu ob geografskem kongresu. Profesor, ki je živel dolgo med nami, je znal najti vse tisto, kar nas je reš zanimalo. V lepi in plastični sliki nam je vse nanizal. Kako veseli bi bili, če bi mogli dragega dr. Velikonjo še pozdraviti med nami!

Dr. *Matej Poštovan* pa nam v zgoščeni razpravi analizira razmerje med Cerkvijo in državo. Postavil je jasne mejnike in stvarne argumente, ki jih danes tako pogosto ponekod podirajo. Njegovo predavanje prinaša jasnost v zmedenost pojmov.

— • —

NOVE KNJIGE

V upravi Mladike dobite tele nove knjige: Zgodovinski atlas Slovenije vez. 4.400 Lir, broš. 3.700.—

Meddobje 1. VI. 1/2 — 800 Lir.

del, jim je Berač na tromostovju najbližji, zaradi psička ob njegovih nogah namreč, je že po naravi nag.

Od daleč je cenil njeno delo z zasmehom, a prvič je videl na njem nekaj drugega, sicer bi se ne obrnil k njim zaskrbljeno vprašal:

»Saj me imaš tudi ti rada, Marija?«

Od bogastva takratne duševne povezanosti je ostal le zasmeh. Grenkoba ji je ukrivila ustnice.

»Naenkrat si se nasmehnila; grenko, a vendar. Bilo je prvič, odkar sem te poznal.«

V sebi je nosil vse trenutke njene bližine, kot Marija one o Mateju.

»Takrat sem še posebno čutil, kaj si mi, a moral sem molčati. Ko si odšla, sem te začel risati.«

Glasovi po vrtovih onstran Gradaščice so utihnili, mrak se je zgoščeval, slika v vodi je ugasnila, na zelenkasti sneg je padla velika senca njihovih postav in se ob bregu prelomila.

»Pod portret sem napisal Marija se smehlja.« Za hip je pomolčal, nato se je opogumil: »Bogve, komu bo ostala: obema ali le tebi?«

Njegov tihi dar jo je zbežal in s šalo je skušala preko zadrege:

»Nisem mislila, da je tvoj koščeni koš tako voščeno podložen.«

Preslišal je in še vedno grabil za spomini, za edinim, kar mu je dala v vsém času poznanja, čeprav nehote.

»Od takrat se nisi več nasmehnila.«

»Nikoli?«

Odkimal je.

In kako naj bi cvetel na njenem venečem obrazu smeh, ko je Matej tako brezobzirno lomil z njene sveže preteklosti kos za kosom in jih metal v zaničevanje in pozabo? Njegova redka in kratka pisma so postajala jedka.

»Daleč mi je že Ljubljana in bolj zamegljena kot v resnici; tudi Mateja, ki si ga ti poznala, ni več. Vendar sem začel živeti in počasi se bom lotil tudi ustvarjanja, ne le barvanja.«

Pogrezal se je v duševno lenobo, gotal ga je živi pesek brezdelja in odlašanja; a se nevarnosti še zavedal ni. Ob pismih brez naslova mu ni mogla ponuditi v rešitev svojih iskrenih besed in bi morda niti ne znala poseči v njegovo novo okolje, ki ga je opisal kmalu po odhodu:

»Zdaj mi sveti le luna in pa v dim zavite luči po kavarnah; sit mrtve lepote, segam po živih, ki se ponuja ob kozarcih dragega vina, ob cigareti, ki jo je treba vžgati, za vogalom, ko zavijem proti domu.

Kot bi vrtinec nanesel listja v zavetje, so se nakopičile v Mariji ob Mateju na prostem preživete ure in zadišalo je po vlažnih jelšah in razgreti otavi, po cvetočih češnjah in po trgatvi v vinskih gorica, po rosni cvetju in preoranih njivah, po zorečem žitu, maku in plavicah, po domačem kruhu in po jabolkah, Matej pa je ril po blatu za odpadki.

»Čakal sem, kdaj se boš nasmehnila in upal, da drugače kot ob mojem igranju.«

S tal je pobrala uvel listič in si ga položila na dlan.

»Upal,« je ponovila. »Nekdaj sem tudi jaz nekaj upala, upi pa so šli. Takole...«

Dahnila je v listič, a zmrznjen in težak ni odletel, obtičal ji je na roki. Nasmehnila se je, še grenkeje kot ob njegovem igranju, in dostavila:

»Celo trmasto upala kot tale listič.«

V žepu je stiskala njena pest zadnje Matejevo pismo, ki ji je že nekaj dni grenilo vsak trenutek.

»Povabil bi te na poroko, a si predaleč in vožnja predraga. Ena sama urica v naši družbi bi ti spremenila življenjske nazore. Zakaj bi segali, enodnevnice, za nemogočim? Življenje je prekratko. Adieu.«

»Nekdaj nekaj upala,« je odmevalo v fantovem srcu. Zdaj torej ne več, v prazno srce se pa tako rado kaj naseli.

Oživljeno upanje se ga je oprijelo trdovratno kot listič Marijine tople dlani.

Socialno vprašanje

Nagel razvoj velike industrije je ustvaril delavski stan, ki je postavil najbolj v ospredje svoja vprašanja. Poznamo jih pod skupnim imenom SOCIALNO VPRAŠANJE. In preroki vpijejo: »Ne bo prej reda, dokler se delavci sami ne polastijo oblasti, dokler ne zavlada diktatura proletariata.«

Toda v tem geslu je najtrša beseda »diktatura«, ki ni vredna, da stoji v seznamu izrazov človeških odnosov. Zakaj človek kot človek ne more človeku ukazovati. Tudi demokratično parlamentarni sistemi si žele pridobiti delavca. Organizirajo delavstvo, postavljajo svoje zahteve, rešujejo življenje družbe. Tako so zrasli nešteti sistemi, ki vsi obljublajo raj na zemlji, če bodo njihova načela sprejeta, če se jih bo delavski razred oklenil. Vstajajo filozofi, sociologi, imamo že kar zgodovino sociologije, a socialno vprašanje še vedno ni rešeno. Nasprotno, pred nas stopajo vedno težja in narežena vprašanja. Družabni red, kako naj bo družba urejena, da bo dosegla svoj namen, ki je splošna blaginja, je še vedno predmet širokega razpravljanja.

Kaj zasledujemo, kaj zahtevamo, kakšen naj bo družbeni red? V družbi bo red in zadovoljstvo takrat, kadar bo izpolnjen naslednji pogoj: **MED POEDINCEM IN DRUŽBO MORA ZAVLADATI TAKO RAZMERJE, DA BODO SPOŠTOVANE PRAVICE POEDINCEV IN SPOŠTOVANA OBLAST DRUŽBE...**

SOCIALNI NAUK CERKVE

Papeži dajejo smernice za ureditev razmerja v družbi. Papeži kot varuhi krščanske nauka, ki zadeva in uravnava svobodna človekova dejanja posegajo v socialni nauk, kažejo na zmote in jih obsojajo ter dajejo smernice za ureditev družbe, za pravilno razmerje posameznikov do družbe in obratno. Posegi papežev so zlasti pogosti v zadnjih desetletjih. Dolga je bila doba, preden je krščanstvo premagalo predsodke o suženjstvu. Izbruhnile so hude in krvave revolucije za zmago bratstva, enakosti in svobode. Ti pojmi niso stari morda dvesto let, ampak jih je že oznanjal Kristus, le ljudje jih niso sprejeli.

Cerkveno učiteljstvo je spregovorilo, kakšen naj bo družbeni red. Tako je nastala na osnovi teh smernic krščanska sociologija, ali krščansko pojmovanje družbenega reda, kateremu je nauk Cerkve podlaga.

RERUM NOVARUM

Papež Leon XIII. je 15. maja 1891 izdal znamenito okrožnico *Rerum novarum*, v kateri je zapisal, da ima Cerkev pravico in dolžnost učiti socialni nauk in posegati na družbeno področje, ko je dejal: »S polnim zaupanjem se lotimo te naloge v zavesti, da imamo pravico o tem govoriti. Brez pomoči vere in Cerkve ni mogoče najti izhoda iz zmed...«

O lastnini razlaga Leon XIII. takole: ... »Kar je odličnega, kar nas dela ljudi in nas bistveno loči od živali, je razum. Zaradi umne narave je človeku treba priznati ne le mogočnost, da rabi zunanje dobrine, marveč tudi stalno in trajno pravico posedati stvar v svoji lasti...«

»Družinska zasebna lastnina je potrebna tudi zato, da morejo starši vzrediti otroke, omogočiti jim tudi poklicno izobrazbo in jim tako vsaj do neke mere utreti pot v koristno življenje...«

»Človeku je treba priznati stalno in trajno pravico do lastnine tvarnih reči bodisi takih, ki se z rabo porabijo, bodisi tistih, ki ostanejo tudi potem, ko so bile rabljene...«

O dolžnostih države do družinske lastnine pravi Leon XIII.: ... »Velika in usodna zmota je, da hoče civilna oblast samolastno vdreti v družinsko svetišče in nadomestiti očetovo skrbstvo z državnim skrbstvom...« Zasebna lastnina je sad dela in človeka oropati zasebne lastnine pomeni »oropati ga njegovega dela...«, trdi Leon XIII.

SOČUTJE ZA PROLETARIAT

izraža Leon XIII. v svoji okrožnici takole: ... »Večina proletariata se je brez lastne krivde znašla v bednih, človeka nevrednih razmerah in mu je bil naložen jarem, ki se malo razlikuje od suženjstva...«

SAMUEL BECKETT IN NJEGOV »KONEC IGRE«

Ko pomislim na Ljubljano, se razvija pred menoj nekak film, ki razrešuje probleme prehoda med starim, patrijarhalnim življenjem in najmodernejšim liberalizmom (mislim, da je ta definicija pravilna).

Ne mislim v tem poročilu obravnavati urbanističnega načrta ali novih načel in miselnosti mlade generacije, ki živi v slovenski prestolnici.

Kot vsakega kulturnega delavca in predvsem ljubitelja odrske umetnosti, so pritegnila moja pozornost predvsem ljubljanska gledališča in njihov sezonski repertoar.

Ko sem si ogledal nekatere predstave v ljubljanski Drami in sem bil že zadovoljen, da sem idealno izkoristil proste večere, ki sem jih prebil v Ljubljani, sem zvedel, da bo v Križankah premiera Beckettovega dela »Konec igre«, ki ga je pripravila gospa Balbina Baranović-Battellino (večkratni priljubljeni gost našega Radijskega odra). Kar zaneslo me je v Križanke.

Podolgovata dvorana, primerno dvignjeni sedež z nemotenim pogledom na prizorišče v sredini dvorane, elitno občinstvo.

Ob pogledu na sceno in učinke razsvetljave, je kar zgomazelo v meni. Je ta scena primerno in okusno zamišljena ali je groteskno-situacijsko sinhronizirano urejena izložba, v kateri se odigrava brezizhodna tragika individualnega in družbenega razkroja? Umazana tla, premični stol na sredi med tremi železnimi drogovi, ki označujejo stene, dve celindrasti železni kadi, iz katerih pronica in leze raztezajoča se umazanija, razcefrana raševina namesto oken. Vsi rekviziti (razen oken) so pokriti z zamazanimi, blatnimi in s krvavimi sragami prevlečenimi z nekdanjimi belimi cunjami.

Osebe, ki nastopajo v teji drami, so po zunanosti kot v notranosti bolj podobne razkrajajočim se mrhovinam kot pa človeku. To so nečustveni ljudje brez slehernege idealizma, najbolj grobi ciniki; izrodki človeštva torej, ki gnijejo v pričakovanju, da se zrušijo na tla in ostanejo nepokopani.

»Beckettovo gledališče je sicer manj kravo kot Ionescovo, zato pa toliko globlje in toliko izraziteje brezupno. Ionesco razglaša, kako je neumen neki način življenja. Beckett obsoja življenje samo, ki ni drugega kakor čakanje brez prida, brez mere in brez ljubezni do smrti. Po njegovem solidarnost med ljudmi izvira le iz prisiljene podrejenosti isti usodi brez izhoda, pri tem pa se napaja ne z ljubeznijo ali usmiljenjem, temveč s sovraštvom in zaničevanjem.« In še »Beckett ne verjame v ničesar,

ne misli na nobeno stvar, samo kaže. In ne kaže nič drugega kakor človeka brez iluzij, razbremenjenega vseh čustev, upanja in misli, ki bi mu mogle prekriti resničnost njegovega trpljenja, ki je prikovan na to, da mora preživljati vse te muke, se pravi trpeti obran do kosti... Njegovi živi živijo ali če hočete njegovi umirajoči umirajo in se organsko razkrajajo pred našimi očmi. To so samo še gmote pahobljenega, razjedenege, krvavečega ali v solzah se topečega mesa, ki utripajo v mukah (Gled. list Eksper. gled. — Lj. po članku Pierre Aimé Toucharda v L'Avant — scene, šte. 156).

Izvajalci Bibič, Miklavc, Homar in Filčeva so kljub izredno napornemu tekstu, ki ne vsebuje nekega strnjenege dejanja, temveč sloni predvsem na drobcih najodvratnejše etike, odlično opravili nalogo po režiserjevi zamisli. To je bilo vrhunsko izvajanje.

Nastane tu vprašanje: ali je uprizarjanje takih odrskih del znak počasnega hiranja gledališke ustvarjalnosti ali je to samo prehodna doba nezaupanja in nevere v človeka? Če je Beckettov »Konec igre« smernice za gledališče bodočnosti, bi bilo vse kakor bolje, da bi nam bila odrska umetnost ostala nepoznana.

(Samuel Beckett je rojen v Dublinu — po rodu Irec — angleški odpadnik, ki je večino svojih romanov in odrski deli »V pričakovanju Godota« in »Konec igre« napisal v francoščini. — Gled. list Eksp. gled. — Lj.)

Aleksij Pregarc

QUADRAGESIMO ANNO

Ob štiridesetletnici Leonove okrožnice je papež Pij XI. izdal novo okrožnico pod gornjim imenom. S smernicami, ki jih daje v tej okrožnici, je papež Pij XI. hotel dopolniti in uradno razložiti pojmovanje Leonovih smernic. Okrožnica ni nekaj novega, temveč le opozorilo delodajalcem in delavcem v najširšem smislu, da socialni nauk Cerkve, ki ga je obrazložil Leon XIII. še vedno velja. Opozoril pa je še na nova vprašanja, ki jih je novi čas postavil v ospredje. Pokazal in obsodil je zmote in stranpota, po katerih hodijo mnogi krivi preroki, ki obetajo raj na zemlji.

RAJ NA ZEMLJI

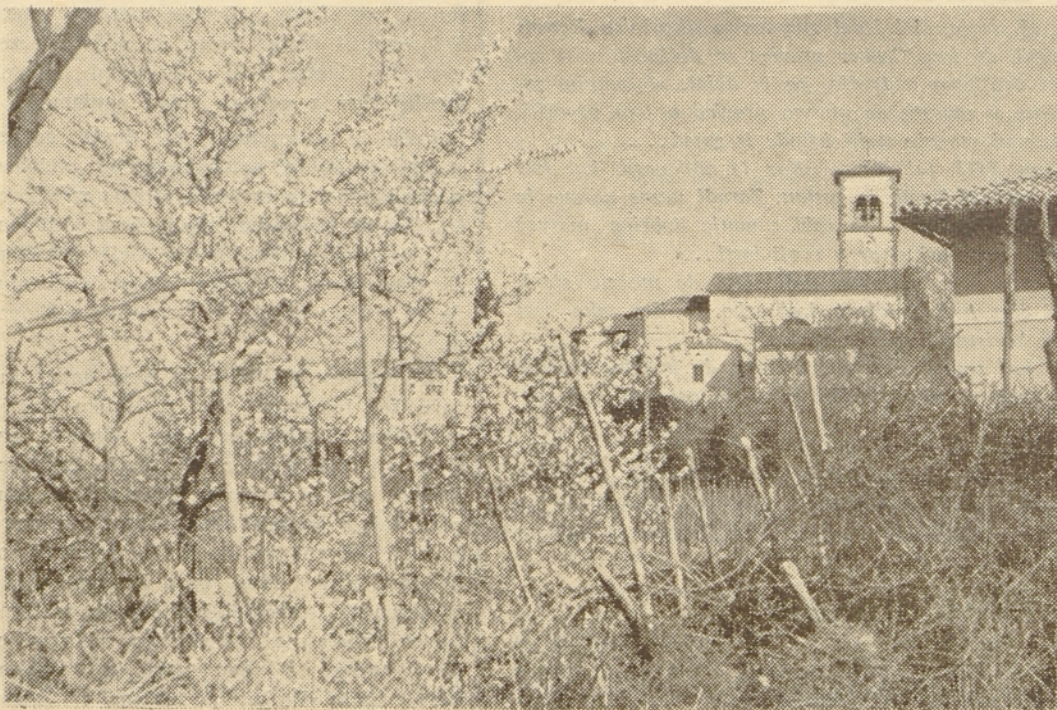
Mnogi preroki obetajo vsem proletarcem raj na zemlji. Dovolj je, da se združijo v borbi proti kapitalistom, delodajalcem in izžemalcem. Marsikje se to že poskusili in tudi uspeli. Dobili so v roke oblast, postavili diktature proletariata, a socialnega vprašanja niso rešili. In kaj je sledilo? Tudi po deset in desetletjih niso ustvarili raja, odpravili nezadovoljstva in dvignili človeka na ono stopnjo civilizacije, da mu ne bi bilo treba delati. Delavec je postal v propagandne namene solastnik tovarne, a nima od tega ničesar, ne on, ne njegova družina. Ko je tak delavec — solastnik umrl, njegova žena in otroci niso ničesar podedovali, še pičila penzija po očetu je taka, da je premalo za življenje in preveč za smrt.

Zato vsakemu svoje. Delavcu delo in pravične plače, družinske doklade, socialno zavarovanje za bolezen, brezposelnost, onemoglost in starost. Delodajalec pa naj preveva duh krščanske pravičnosti in ljubezni. Brez marljivega dela delavca tudi gospodarji ne bi imeli tega, kar imajo.

IN 1. MAJ

Prvi maj je praznik dela. Naj bi bil vsako leto to dan, ko se delavci in delodajalci srečajo veselih in zadovoljnih obrazov. To srečanje naj bo praznik. Kristus je delo posvetil in sam materialno delal pri svojem krušnem očetu do tridesetega leta starosti, dokler ni nastopila njegova ura da je oznanil novo zapoved, da se ljubimo med seboj.

Ob prazniku dela, pa naj bo to težaško ali pa umsko delo, se spominimo, da smo ustvarjeni za delo, da imamo svojo življenjsko dolžnost, ki jo moramo izpolniti. S pravilnim in pravičnim izpolnjevanjem svojih dolžnosti pa bomo tudi mi sami doprinesli svoj delež za pravični in boljši socialni red.

Motiv iz goriških Brd

Srečanje mladine na Koroškem

Znak, da se koroška mladina prebujala v narodni zavesti, je bila prva številka njihovega mladinskega literarnega glasila »Mladje«. Ko smo listali po drobni knjigi, kar ni smo mogli verjeti, da so tiste z občutkom napisane pesmi in črtice res prišle v taki čisti slovensčini izpod peresa koroških dijakov. Srečni smo bili, ko smo brali slavospeve svoji domovini in jeziku, ki so privreli iz srca mladine! »Pravijo, da naše Koroške ni več, da se je zdrobila. To bomo videli, ali naše Koroške res ni več! Popotno palico bomo vzeli in šli iskat svoj narod!« Tako je nekdo napisal v Mladje. In tako so naši koroški bratje tudi storili.

Prišlo je torej povabilo, že samo na sebi laskavo za vsakega slovensko čutečega človeka: v Celovcu naj bi se sestali tržaški, goriški in koroški Slovenci. Skupaj naj bi bili dva dni in naj bi sestavili bogat kulturni program. Tako se je tudi zgodilo.

Tržačani smo odpotovali v soboto 8. aprila ob 14. uri. Zvečer ob 20. smo dospeli v Šent Janž, kjer nas je sprejela farna mladina. Spremili so nas v prijeten lokal, kjer so nas pogostili z okusno večerjo. Nato smo se vsi skupaj odpejljali v Celovec. V Kollpinghausu je bil napovedan kulturno-zabavni večer. Koroški dijaki in vidnejše osebnosti, ki so se tam zbrale, so nas sprejeli tako pristržno, da smo bili v resnici ganjeni. Pripravili so nam tako intimen ambient, da smo se kaj kmalu otreli nekakšne zadrege in se med seboj prijateljsko pogovarjali.

Pričakovali so nas sami mladi in veseli fantje, dekleta v narodnih nošah, pa spet druga v belih predpasnikih, ki so se ves večer sukala med nami in točila vino.

Takoj ko smo posedli med Korošce, nas je s pesmijo »Bratje v kolo« pozdravil moški zbor Mohorjevega doma, ki obsega lepo število samih dijakov slovenske gimnazije v Celovcu. Isti zbor je pozneje zelo lepo zapel še vrsto narodnih in umetnih slovenskih pesmi pod vodstvom dr. Cigana.

Nato nas je z ganljivimi besedami pozdravil dijak Erik Prunč in nam v imenu vseh dijakov poklonil lepo knjigo o Koroški in veliko torto, na kateri je blestel knežji kamen. Pozdravil nas je še dr. Pavle Zablatnik, in sicer v imenu KKZ; za njim pa dr. Joško Tišler.

Za prijazni in bratski sprejem se je s toplimi besedami zahvalil prof. Jože Peterlin, ki je povdaril misli in skrite želje nas vseh, da to ne sme biti naše zadnje in edino srečanje, ampak da naj bo to le začetek našega nadaljnjega skupnega delovanja.

Kulturni program se je nadaljeval z že omenjenim nastopom moškega zbora Mohorjevega doma ter mešanega zbora učiteljsčnikov, medtem ko je literarni program obsegal članke iz koroških dijaških revij »Mladje«, »Setev« in »Dijaški glas«, katere so brali avtorji sami ali pa drugi dijaki. Od tržaških mladih pesnikov pa smo čuli pesmi Brune Pertotove, Griše Mikuža, Vojke Strgarjeve, Jožeta Pirjevca in Simona Pevca.

Kljub temu, da je bil program precej obširen in se je končal šele pozno zvečer, so koroški dijaki z zanimanjem sledili *Rozmanovi drani* »Roka za steno«, ki jo je zaigral »Slovenski oder«.

Naslednje jutro smo se navsezgodaj odpravili proti Gosposvetskemu polju, kjer smo v cerkvi pri Gospe Sveti

imeli sv. mašo. Naravno je, da smo se nekaj trenutkov ustavili tudi pri knežjem kamnu, kjer smo obnovili zvestobo svojemu narodu in veri.

Takoj nato smo se odpravili v Globasnico. Tu nas je čakalo novo prijetno presenečenje: domači fantje so nas sprejeli z godbo. Prepričali smo se torej, da se njihovo gostoljubje v nekaj letih ni spremenilo in da so si našega prihoda resnično želeli in se ga razveselili. Nismo namreč pozabili lepega sprejema, ki smo ga bili deležni pred nekaj leti, ko smo gostovali z »Matičkom«.

Pred in po kosilu, ki nas je tam čakalo, smo skupno z domačimi fanti zapeli nekaj slovenskih narodnih. Po kosilu je razpoloženje postalo zelo domače in prijetno, toda žal se je bilo treba pripravljati na vrnitev v Celovec, kjer je bila za 14.30 napovedana prireditev skupno z Goričani. Pred odhodom smo si ogledali še dvorano, nakar so nam fantje spet zaigrali in igrali so dokler ni naš avtobus odpeljal.

Ko smo stopili v dvorano v Kollpinghausu, nas je čakalo ogromno število gledalcev.

Sporod je bil pester. Zbor Goričanov je ubrano zapel pod vodstvom prof. M. Fileja vrsto pesmi in žel veliko odobravanje. Sledile so pesmi dr. Janežiča, Mazore in Šorlijeve. Na koncu so tržaški dijaki prikazali veseloigro v petih slikah »Neopravičena ura«, ki je gledalce prijetno zabavala.

Prireditev se je končala ob 18.30. Skupaj z Goričani smo se odpravili v Mohorjev dom, kjer smo še povečerjali.

Kaj kmalu je prišla deveta ura in misliti je bilo treba na odhod. Zavlačevali smo ga z vedno novimi pesmimi. Mnogi so si izmenjali naslove, slišati je bilo obljube za medsebojne obiske.

Poslovitev je bila prav tako pirsrčna kot sprejem. Odprli smo okna avtobusa in si mahali v slovo dokler se ni naš avtobus skrnil za ovinkom.

Bili smo utrujeni, a nihče nejevoljen. Obratno! Zavedali smo se, in tega se še vedno zavedamo: prvi korak je bil storjen! Poskrbimo, da bo takih korakov še mnogo, potrudimo se, da bomo imeli za nadaljnjo medsebojno sodelovanje vsaj del take dobre volje kot jo imajo naši koroški bratje! Prišel je čas, ko se mora zamejska mladina zavedati svojih nalog. Bodočnost nas ne sme navdati s pesmi-zmom! Prvo srečanje mladine je dokazalo, da nas ni materializem še ugonobil in nam uničil sveta izročila naših dedov.

Pogumno na pot, zamejska mladina! Ne ustrašimo se žrtev, ne ovir na lepi poti, kajti ne »kar more, kar mora, to mož je storiti dolžan!«

D. M.

Pred vojvodskim prestolom na Gosposvetskem polju

PRIJATELJ ALI SOVRAŽNIK DRUŽIN?

Po zadnjih statistikah je na svetu okoli 90 milijonov televizijskih aparatov. Prednjači seveda Sev. Amerika (60 milijonov); sledi ji Velika Britanija z desetimi milijoni; zapadna Nemčija jih ima tri in pol milijona, Sovjetska zveza pa tri milijone. V Južni Ameriki je prva Brazilija (900.000 televizijskih sprejemnikov), za njo pa sta Argentina in Mehika vsaka s 500.000 aparati.

Televizija je danes dejstvo, s katerim se morajo hote ali ne hote bavit tako starši kot vzgojitelji kakor tudi Cerkev. Ni mogoče in se tudi ne sme zatisniti oči pred iznajdbo, ki je posegla globoko v življenje družin in ki zlasti v otrocih pusti močne psihološke sledove.

Dejstvo je, da televizija vedno bolj osvaja ljudi. Razumljivo! Nekoč si moral v kino, če si hotel videti film. Moral si imeti čas, se primerno obleči in oditi od doma. Pri televiziji vsega tega ni treba. Samo gumb zavrtiš, sedeš pred skrinjico in že si v začaranem svetu.

VAŽEN POMISLEK

Nastane pa vprašanje, ki je zlasti moralnega izvora: ali je televizija nekaj pozitivnega, nekaj kar bi naj po možnosti imela vsaka hiša, ali pa je treba televizijo vzeti z rezervo in resno premisliti, ali naj jo ima doma.

Preden odgovorimo na to vprašanje, bomo navedli odlomek iz pisma belgijskih škofov 5. oktobra 1959, ki govori o televiziji:

»Taka, kakor je TV pri nas — sprašujejo škofje — ali moremo reči, da še opravlja svoje vzgojno in kulturno poslanstvo? Bojimo se odgovoriti pozitivno. Preveč je plehkosti v programih, da bi se moglo trditi: ti programi podpirajo kulturni razvoj našega ljudstva, zlasti naše mladine. Starši se premalo zavedajo, da jim ta nova tehnična iznajdba nalaga nove, doslej neznane dolžnosti. Čeprav so televizijski prenosi moralno neoporečni, še vedno ostane mnogo težav, ki so zvezane s televizijo. Otroci zgubijo čut za dobro knjigo, voljo do učenja in postanejo raztreseni, nezmožni za resen študij. Treba je zato otroke vzgajati in jim razlagati, kateri program je zanje in zakaj nekaterih stvari ne smejo videti.«

DOBRE IN SLABE STRANI

Iz pravkar omenjenih besed je razvidno, da televizijski problem, zlasti kar zadeva mladino, ni tako lahko rešljiv. Gotovo ga ne bomo rešili s tem, da otroke enostavno ne pustimo pred aparat. Otrokom je treba s komentarji o najboljših prenosih po televiziji vcepiti čut, kaj je vredno gledati in kaj ne.

Trije angleški zdravniki so štiri leta študirali in opazovali 4500 otrok z namenom, da ugotovijo, kakšne učinke ima televizija nanje. Govorili so z njihovimi starši in učitelji, zlasti pa z otroki samimi. Zaključek, do katerega so prišli, je takle: televizija otrok ne napravi slabših, a jih tudi razumsko ne obogati.

Najbolj vneti televizijski gledalci so tisti otroci, ki so bili prej poln lakote po ilustriranih revjah ali stalno obiskovali kino dvorane. Njim televizija potrebe po gledanju ni šele vzbudila, temveč nasitila.

Bolj ko je otrok srečen v družini, pa naj bo delavska ali meščanska, manj potrebuje televizije. Otrok, ki je dovolj zaposlen, ne vidi v televiziji edine zabave. Veliko raje se giblje in igra na svežem zraku. Pač pa postane televizija strast za otroka, ki nima nobenega pravega dela. Tak otrok že ni zmožen nikake samostojnosti. Naredil si je lažno sliko o svetu, ki mu bo nekoč v veliko razočaranje, ko bo spoznal, da je življenje vse drugačno, kot ga je odkril na televizijski plošči.

Tri četrtine otrok, ki so jih že omenjeni trije zdravniki izprašali, so se izjavile, da so jim vseh programi za odrasle kot drame, napete pustolovščine in policijske zgodbe. Nastopi lutk in prizori iz narave so vseč le najmlajšim.

Mladina od 11. do 14. leta se je izjavila zlasti za prizore, kjer je mnogo groze, zlasti če je vzeta zgodba iz sveta domišljije.

Ker programi navadno povečujejo komodno življenje meščanskega človeka, malo pa govore o težavah in dolžnostih delavskega in obrtniškega

Prenos maše iz stolnice Sv. Justa: Vsako nedeljo ob 10.00 — Kdo, kdaj, zakaj: Vsako nedeljo ob 13.00 — Glasba po željah: Vsak torek, petek in nedeljo od 12.30 do 13 in od 13.30 do 14.45 — Vrtiljak - Pisani odmevi naših dni: Vsak delavnik ob 11.45 — Za vsakogar nekaj: Vsak delavnik ob 12.30 — Pisani balončki: Vsak torek ob 19.00 — Tvor-nica sanj - Obzornik filmskega sveta: Vsak torek ob 21.00 — Zdravstvena oddaja: Vsako sredo ob 19.00 — Širimo obzorja: Vsak četrtek ob 19.00 — Dobrodošle, plošče prvič v oddaji: Vsako soboto ob 13.30 — Pomenek s poslušalkami: Vsako soboto ob 13.30.

TEDEN OD 1. DO 7. MAJA

- PRVI MAJ: ob 10.00 »Himna delu, v pesedi in glasbi« zbral in povezal Fran Jeza; ob 15.30 Radijski oder: Dva bregova (A. Leskovec - Javornik), ponovitev; ob 19.00 Znanost in tehnika: Novi vidiki pomlajevanja (Z. Orožen); ob 20.30 Pergolesi: Lo frate'n-namurato.
- TOREK: ob 18.00 Radijska univerza: Sodna pralna sredstva (M. Kalin); ob 22.00 Sprehodi po antičnih gajih: Biseri iz pa latinske antologije (A. Rebula).
- SREDA: ob 18.00 Slovenščina za Slovence; 18.30 O glasbi in glasbenikih: v anekdotah; ob 20.30 Radijski oder: Koriolan (Shakespeare - Župančič), ponovitev.
- CETREK: ob 18.00 Radijska univerza: Fizični in psihični napor (R. Dolhar); ob 20.30 Orkester Brancati in njegov Rimski dnevnik (J. Tavčar).
- PETEK: ob 18.00 Italijanščina po radiu; ob 19.00 Šola in vzgoja: Kaj sem ugotovil z inteligenčnimi testi (I. Theuerschuh); ob 22.15 O slovenski klavirski glasbi.
- SOBOTA: ob 15.30 Radijski oder: Možje (Torelli - Zupan), ponovitev; ob 18.00 Radijska univerza: Jurodivi — norci za Kristusa (S. Janežič); ob 21.00 Radijski oder: Za smeh in dobro voljo (D. Lovrečič).
- NEDELJA: ob 11.00 Oddaja za najmlajše: Tatinska kavka (Marodič); ob 17.00 Tržaški obiski; ob 21.00 Iz zakladnice slovenskih narodnih pesmi: Orjemo, orjemo brazde globoke (M. Tomazin).

TEDEN OD 8. DO 14. MAJA

- PONEDELJEK: ob 18.00 Italijanščina po radiu; ob 19.00 Znanost in tehnika: Raketna pognoska goriva (M. Pavlin); ob 20.30 Wagner: Siegfried, opera; ob 22.00 Nove knjige in izdaje.
- TOREK: ob 18.00 Radijska univerza: Tehnična pranja (M. Kalin); ob 22.00 Sprehodi po antičnih gajih: Alkaj — pesnik vina in boja (A. Rebula).
- SREDA: ob 18.00 Slovenščina za Slovence; ob 18.30 O glasbi in glasbenikih v anekdotah; ob 20.30 Radijski oder: Mož (Svevo - Jevnikar).
- CETREK: ob 11.00 Oddaja za najmlajše: Arig in lepa Haira (F. Kumer); ob 17.00 Slovensko gledališče: Kavarnica (Goldoni - Krefl), ponovitev; ob 18.00 Radijska univerza: Psihonevroza in mentalna higiena (R. Dolhar); ob 20.30 Orkester berlinske filharmonije; ob 21.00 Književnost: Nada Gabrovč in njen roman »Jesen brez poletja« (A. Rebula).
- PETEK: ob 18.00 Italijanščina po radiu; ob 19.00 Šola in vzgoja: Vzgojni problemi v zvezi z otrokovim čustvenim razvojem (E. Košuta); ob 21.15 Koncert operne glasbe.
- SOBOTA: ob 15.30 Radijski oder: Alenka

PROGRAM

(A. Koren), ponovitev; ob 18.00 Radijska univerza: Dimitrij Rostovski in ruski jug (S. Janežič); ob 21.00 Radijski oder: Nesrečniki (Kotzebue - Martinuzzi).

• NEDELJA: ob 11.00 Oddaja za najmlajše: Zabe (D. Kraševac); ob 17.00 Tržaški obiski; ob 21.00 Iz zakladnice slovenskih narodnih pesmi: Doma se ljubca joče (L. Rehar).

TEDEN OD 15. DO 21. MAJA

• PONEDELJEK: ob 18.00 Italijanščina po radiju; ob 19.00 Znanost in tehnika: Kaj pričakujemo od Venere (F. Orožen); ob 20.30 Puccini: Plašč, Sestra Angelika; ob 22.00 Nove knjige in izdaje.

• TOREK: ob 18.00 Radijska univerza: Pralni stroji (M. Kalin); ob 22.00 Poezije starodavnih orientalnih ljudstev: Staroegiptovska poezija (Z. Jeza).

• SREDA: ob 18.00 Slovenščina za Slovence; ob 18.30 O glasbi in glasbenikih v anekdotah; ob 20.30 Radijski oder: Noč brez oči (V. Zupan).

• ČETRTEK: ob 18.00 Radijska univerza: Tišina — izgubljeni raj (R. Dolhar); ob 20.30 Koncert Stuttgardskega komornega orkestra; ob 21.00 Književnost: Carlo Michelstaedter, življenje in delo (J. Seražin).

• PETEK: ob 18.00 Italijanščina po radiju; ob 19.00 Šola in vzgoja: Vzgoja moralne zavesti pri otroku in mladostniku (I. Theuerschuh); ob 22.15 O slovenski klavirski glasbi.

• SOBOTA: ob 15.30 Radijski oder: Konec Usherjevine (Poe - Javornik), ponovitev; ob 18.00 Radijska univerza: Doba Petra Velikega — Tihon Zadonski (S. Janežič); ob 21.00 Radijski oder: Vojakova zaročenka (Anton - Mlekuž).

• NEDELJA: ob 11.00 Oddaja za najmlajše: Birmanske urice (L. Lombar); ob 17.00 Tržaški obiski; ob 21.00 Iz zakladnice slovenskih narodnih pesmi: Nesrečni lovec (M. Jevnikar).

TEDEN OD 22. DO 28. MAJA

• PONEDELJEK: ob 18.00 Italijanščina po radiju; ob 19.00 Znanost in tehnika: Italia '61 — Mednarodna razstava dela (A. Vesel); ob 20.30 Čajkovski: Pikova dama; ob 22.00 Nove knjige in izdaje.

• TOREK: ob 18.00 Radijska univerza: Nova obzorja sodobne metalurgije: Litij, kovina 20. veka (M. Pavlin); ob 22.00 Poezija starodavnih orientalskih ljudstev: Babilonsko - asirske poezije (Fr. Jeza).

• SREDA: ob 18.00 Slovenščina za Slovence; ob 18.30 O glasbi in glasbenikih v anekdotah; ob 20.30 Radijski oder: Zapravljevce (Ferdinand - Albrecht), ponovitev.

• ČETRTEK: ob 18.00 Radijska univerza: Človeški činitelj pri cestni nesreči (R. Dolhar); ob 20.30 Simfonični koncert Orkestra iz Minneapolisa; ob 21.00 Književnost: Fran Albrecht in njegova knjiga Odsevi časa (M. Jevnikar).

• PETEK: ob 18.00 Italijanščina po radiju; ob 21.15 Koncert operne glasbe.

• SOBOTA: ob 15.30 Radijski oder: Sveder (Pugnetti - Javornik), ponovitev; ob 18.00 Radijska univerza: Starec Serafin Sarovski (S. Janežič); ob 21.00 Radijski oder: Usodna številka (K. Drejan).

• NEDELJA: ob 11.00 Oddaja za najmlajše: Kraljična Ema (L. Rehar); ob 17.00 Tržaški obiski; ob 21.00 Iz zakladnice slovenskih narodnih pesmi: Device tu krasujejo (L. Rehar).

stanu, zato se tudi v otrocih vzbudi hrepenenje po lagodnosti. Deklice poleg tega začutijo v sebi hrepenenje, da bi bile čimprej velike in poročene. Nastopi ženskih igralk vzbudijo v njih melanholijo ob občutku, da morda njim ne bo nikdar dana sreča, ki jo doživljajo osebe v aparatu.

Otroci, ki mnogo gledajo televizijo, zaradi tega še ne postanejo bolj bistri in duhovno razgibani. Gledajo podobe in prizore, jih vsrkavajo vase, jih sodoživljajo, in se jih še dolgo spominjajo, če so se odigrali v dramski okoliščinah; da bi pa o njih razmišljali in delali lastne zaključke, to se navadno ne dogaja. Vzrok je v tem, ker se zavedajo, da televizija navadno predstavlja življenje, ki v realnosti ne obstaja.

Pa še eno vprašanje: Televizija, družni ali razdvaja družine? Fizično, telesno jih družni, ne pa duhovno. Vsi, ki so pred aparatom, se čutijo po edince, vsak s svojimi mislimi. Vsakdo od gledalcev si želi miru, zato je nevoljen, če ga kdo moti z vprašanji ali pripombami.

V družinah, kjer je televizija postala vsemogočen gospod, ni več pristrane družinske skupnosti, kajti ni več časa za razgovore, za skupinske igre, za pristrano zabavo. Vse bulji v aparat.

Otroci, namesto da bi šli ob času spat, ugovarjajo staršem, ko jih pošiljajo k počitku. Tako pride do dveh negativnih posledic: starši izgubljajo na svoji avtoriteti, ker navadno otrokom popustijo; otroci pa so drugi dan neprespani in v šoli z duhom odsotni.

Že več kot ena učiteljica je potožila: »Drugi dan, ko pride televizija v družino, se to na otroku že opazi. Prej pozoren in marljiv, postane raztresen in brez volje do učenja. Recite staršem, naj zaradi otrok nikar ne kupujejo televizijskih aparatov, in če se že za televizijo odločijo, naj bedijo nad svojimi otroki in jim točno določijo in omejijo čas, ki naj ga pred aparatom preživijo.«

In vendar, če vprašate starše, ali so zadovoljni, da imajo televizijo v hiši, navadno rečejo da, ker da imajo veliko manj skrbi in sitnosti z otroki. Res je, televizija napravi zlasti mater bolj prosto, ker ve, da so otroci zbrani pred aparatom; drugo vprašanje pa je, ali se ne bo ta brezbriznost enkrat maščevala tako, da bosta mati kakor oče nekega dne spoznala, da so otroci njuni samo še po telesu, duhovno pa njima popolnoma tuji, kajti ob televiziji so si ustvarili nov pogled na življenje, ki dostikrat ni niti realističen niti krščanski.

KAJ TOREJ?

Kakšne zaključke nam nudijo gornje misli? Da je televizija dvorezen nož, s katerim je treba previdno postopati.

Ni televizija tisto sredstvo, ki bo združilo družino in jo utrdilo pred zunanji vplivi. Nasprotno! Televizija utegne biti zakrinkani sovražnik, ki pod plaščem zabave in umetnosti v srce družin vtihotaplja pokvarjenost in željo po nekontroliranem uživanju.

Televizija je ena od zabav, in gotovo ne najboljša. To so že spoznali v Združenih državah Severne Amerike, kjer se je televizija porodila, doživela največji razmah in kjer so tudi nje sadovi že najbolj vidni. Danes so vzgojitelji v Sev. Ameriki mnenja, da postaja televizija pogosto družinska nadloga, in da je treba mladini nuditi druge vrste zdrave zabave, zlasti šport, izlete v naravo in družabnost po klubih in raznih mladinskih organizacijah.

Tako bo televizija postala to, kar mora biti: eno izmed sredstev, da se človeški duh razvedri, ne pa tiran, ki si človeka popolnoma podvrže in mu ne dovoli, da bi svoje zmožnosti uporabil tako, kot si je to zamislil Stvarnik veseljstva: Bogu v čast, sebi v zveličanje in človeški družbi v korist.

TELEVIZIJA PO SVETU

Na svetu je okoli 90 milijonov televizijskih aparatov. Razdelitev po celinah in državah je sledeča:

Severna Amerika	60,000.000	Anglija	10,000.000
Zapadna Evropa	18,472.492	Nemčija	3,800.000
Vzhodna Evropa	4,221.144	Italija	2,000.000
Srednja Amerika	1,356.000	Francija	1,800.000
Južna Amerika	1,645.000	Brazilija	900.000
Azija	3,300.000	Argentina	500.000
Avstralija in Oceanija	800.000		
Afrika	35.000		

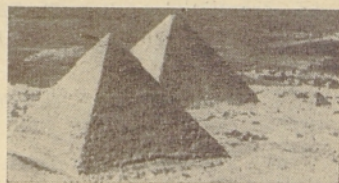
Jože Jurak

EKHINATON

JOŽE PIRJEVEC

Zgodovinska povest iz starega Egipta

»General Horemheb je pravkar prišel iz Memfisa,« je naznanil služabnik ter odgrnil škrlatno zaveso, ki je ločila Nefretitino sprejemnico od hodnika, ki je vodil v njene prostore. V prostrani sobi, katere stene so bile poslikane s pisanimi freskami, je bilo prijetno hladno. Kraljičina sobarica je pravkar postregla z mrzlim pivom, ki se je penilo v čašah iz zglajenega oniksa in dateljevim pecivom. Nihče izmed navzočih ni vedel, zakaj jih je faraon s tako nujnostjo sklical. Prišli so na hitrih ladjah okrašenih z faraonskimi znaki iz Ona, svetega mesta Ra-Horachta, boga širokega horizonta in iz Pa-Besteta, kjer je imela svoj dom mačja boginja, Bastet, takoj ko jih je dosegel Amenofisov ukaz. Predvsem so se čudili, da so bili sprejeti pri kraljici in ne pri njem, kakor da hoče Amenofis s tem naznačiti, da ne gre za uraden sprejem ampak bolj za družinski posvet.

Nefretiti je pozdravila svoje goste s prijaznim a resnobnim licem, s katerega je bilo lahko razbrati pomembnost trenutka. Vendar se ni nihče upal vprašati zakaj gre, niti kraljica mati Teje ne in prav tako ne oba kraljeva princa Semekhara in Tut-ank-amon, čeprav sta bila faraonova polbrata in zaročenca, kljub svojim deškim letom, njegovih še mlajših hčera. Jasno je bilo, da hoče Amenofis zbrati okrog sebe vse tiste člane svoje družine, ki so že dovolj odrasli, da izrazijo svoje mnenje. Med njimi je bil tudi Amonov svečenik Eje, ki se pa kljub oddaljenemu sorodstvu s kraljevo družino ni mogel dvigniti do najvišje stopnje med tebanskim duhovništvom. Sedaj je sedel v svojem stolu, prav blizu Nefretiti in jo gledal z poželjivimi očmi. V Tebah je bila javna tajnost, da je Eje zaljubljen v svojo kraljico in da se ima samo faraonovi veliki strpnosti zahvaliti, če sploh sme stopiti na dvor.

Ko je Horemheb vstopil je pogovor utihnil. Vsi so se zazrli v njegovo vzravnano in krepko postavo, odeto v sijajen zlat oklep, ki je po močnatosti daleč prekašala Amenofisovo, tako deško in nerazvito. Horemheb je pokleknil predenj in pred Nefretiti ter dvignil dlani v pozdrav: »Prispel sem takoj, ko me je doseglo tvoje prijetno vabilo, moj gospod. Nisem dejal tvojemu hitremu poslancu z zlatimi peroti na sandalih: „Potrpi, opraviti moram še to in ono,“ ampak sem stopil na ladjo, brez obotavljanja. In glej, tu pred teboj sem, da se ti zahvalim za tvoj lep ukaz.« Horemheb ni pozabil na dvorno govorico, čeprav se je počutil neudobno, on vojak, navajen hrupnega in mnogokrat krutega taboriščnega življenja v tej visoki družbi. Vendar je godilo njegovemu samoljubju, da je prav njega izmed vseh višjih državnih dostojanstvenikov faraon povabil na posvet, ki so se ga sicer udeležili samo člani kraljeve hiše. Prav nič ni dvomil, da mora biti nekaj silno važnega, sicer bi ga ne klical s tako nujnostjo iz Memfisa, tehtnice obeh dežel, kjer je imel sedež njegov glavni štab. V dnu srca je upal, da mu bo poveril faraon nalog za bojni podvig proti Kabirom na

severu, katerih plemena so že dalj časa rovarila v Siriji in se že nevarno bližala Delti, ali pa proti Nubijskim knezom na jugu, ki se še niso popolnoma uklonili egipčanski nadoblasti. Njega in njegove častnike so že srbele roke po orožju in boju na tujih tleh. Toda Amenofis ni imel razumevanje za njihove želje. Rajši se je prepiral z Amonovo duhovščino, vsaj tako so škodoželjno šušljali v Memfisu, kjer še niso pozabili, da je bilo njihovo mesto politična in verska prestolnica obeh dežel, ko so bile Tebe še umazano in nepomembno gnezdo in ni Amona še nihče poznal.

Pogovor se še ni utegnil zopet prav razviti, ko je Amenofis povzel besedo. Na njegovem licu bi bilo težko razbrati kaj drugega kot globoko otožnost, ki je vznemirjala vse, ki so poznali njegovo veselo naravo. »Prišel sem do sklepa,« je dejal, »ki bo globoko spremenil življenje nas vseh, zato bi rad izvedel za vaše mnenje.«

Obrazi vseh so se z zanimanjem obrnili k njemu v nemem pričakovanju. Tisoč misli in upov je švignilo skozi možgane vsakogar.

»V Tebah je prišlo do strašnega zločina,« je faraon nadaljeval. V Amonovem templju so Osirisovi duhovniki na Bekenhonsovo pobudo slovesno praznovali smrt in vstajenje svojega boga.«

»To je bilo pričakovati,« je menila Teje, »takoj po prepovedi sem ti povedala, da boš težko odpravil Osirisov praznik.«

»Oprosti gospod,« ji je vpadel v besedo Horemheb, ki je bil o stvari manj poučen in se obrnil na Amenofisa, »toda kolikor vem, so vendar Osirisovi duhovniki javno po vsej deželi praznovali sveto igro.«

»A brez daritve,« je razjasnil Eje, »moj hrabri vojvoda ne pozabi, kakšno pomembno vlogo igra v Osirisovih misterijih prav darovanje svete živali!«

»Ali človeka, Eje,« je dostavil Amenofis, ki ni mogel svojega razburjenja več zadrževati. »Tokrat se niso zadovoljili z bikom, da zadostijo Osirisu za veliko žalitev, vsaj tako je trdil Bekenhons; umoriti so morali plavalasega trčanskega sužnja! Vse naj bi se seveda izvršilo na skrivaj v podzemljih Karnškega templja, in za daritev je vedelo le malo najzvestejših, a novica o tej grozoti je kljub temu dospela do mojih ušes. Ne, dobrotni Aton, ki so mu vsa bitja enaka, ne more dovoliti, da bi ostalo to grozno dejanje brez kazni. Bekenhons bo sedaj zvedel, kako znam biti trd, ko gre za pravično stvar. Prepričan sem, da se je hotel maščevati, ker nisem pomilostil njegovega vnuka, a tokrat je šel predaleč!«

Ko so slišali o človeški daritvi, je vse prevzel gnev in odpor. Kljub temu, da so bili vajeni prelivanja krvi na templjskih oltarjih in da se je posebno v vojnem času tu pa tam slišalo o ujetnikih, ki so bili darovani na čast bogovom, saj je celo faraonov oče Amenofis III. kakor vsi njegovi predniki, lastnoročno žrtvoval krutemu Amonu na zla-

tem darilniku v Karnaku, poglavarje premaganih sovražnikov, je bila vendar zavest, da se je taka daritev opravila prav v Tebah, za vse odvratna. Razen faraona in Nefretiti so bili vsi prepričani, da Amenofis nespametno ravna, ker s tako odločnostjo prepoveduje prelivanje krvi med Osirisovimi prazniki, ker so vsi vedeli, kako je vera v dobrega boga med preprostim ljudstvom razširjena in kaj pomenijo v življenju vsakega Egipčana dnevi od 17. do 20. Athyra, ko so duhovniki po vsej deželi uprizarjali Osirisovo življenje, smrt in njegovo prerojenje.

Vsak tkalec in mornar, vsak ribič in kmet se je tedaj istovetil z dobrim Gebovim sinom Ozirisom, ki ga je stari in trudni Ra, prvi oče bogov, poslal na zemljo, da zavlada nad Egiptom in mu da plodnost in moč. Vsaka mati in nevesta je videla samo sebe v njegovi zvesti sestriženi Isidi in zahrepenela, da bi tudi sama mogla nositi pod srcem Horsa, njunega svetega sina. Kdo ni zasovražil tedaj Osirisovega hudobnega brata Setha, ki je iz zavisti z zvijačo ujel dobrega kralja v skrinjo, ter jo vrgel v Nil, nato pa, ko je breztelesna Kaa že odletela kakor ptica iz božjega telesa, še razkosal njegovo truplo, ter ga raztresel na vse strani, da bi njegova duša ne mogla nikdar najti miru. Malokatero oko je ostalo suho, ko je Izida v obupnem joku tavalala naokrog in zbiralala raztrgane ostanke, ter iz njih sestavila novo truplo mrtvega moža in brata. Toda ko je Horus s pomočjo Thota in Anubisa, premagal hudobnega Setha in vrnil očetu življenje, ko so se Ozirisovi udi premaknili in njegove oči odprle, takrat se je zdobila veriga tesnobe, ki je oklepala njih srca in iz osvobojenih prsi je vzrastel zmagoslavni klic olajšanja v globoki zavesti, da je vsakomur po smrti dano sijajno Ozirisovo vstajenje. Nihče ni dvomil, da bo njegova duša srečno prišla, čez sedem krat sedem poljan groze, kjer imajo demoni svoje brloge, ter jim znala zavpiti tristošestdeset čarobnih besed, da je ne požre še preden doseže prestol visokega sodnika. Tam pa bo njegovo srce tako težko dobrih del, da bo tehtnica, na kateri ga bodo stehali skupaj s peresom zakona pravice in resnice, pokazala njegovo nedolžnost. Tedaj se bosta duši približali boginji Nefitida in Izida, skupaj s Horusom vodnikom in jo nagovorili s sladkimi besedami: »Pozdravljen Oziris, kralj gornjega in doljnega Egipta, gospod obeh dežel, sin sonca, ljubljenec bogov, gospodar obeh kron. Oziris, knez Ona, zmagoslavni! Ti si bog, ti boš vstal kakor Ušr, noben sovražnik ne more obstati pred teboj, posvečam te zmagoslavju nad vsemi.« In nihče se ni zgrozil nad krvavim žrtvovanjem bika, ki je predstavljal premaganega Setha.

Pa tudi nikomur od navzočih ni ta prizor izzval odpora razen Amenofisu. A sedaj, ko so si predstavljali človeško bitje na bikovem mestu, so začutili velik gnus do storjenega dejanja.

»Treba bi bilo Bekenhonsa strogo kaznovati,« je menil Eje, ki ni nikdar opustil prilike, da bi škodil Velikemu duhovniku.

»Kaj bi mogla spremeniti ena sama kazen? Domišljal sem si, da bom s smrtno obsodbo dal dober opomin, a vidim, da sem se zmotil,« je odvrnil faraon. »Ne ljudi, Amona samega moramo obsoditi na smrt, če hočemo zadati koreninam zla odločilen udarec.«

Njegove besede so padle med nje kakor jastreb na jato mladih ptičev, kajti razen Nefretiti jih nihče ni pričakoval. Bili so začudeni in preplašeni obenem, saj se je majal ves njihov svet in se rušil pod mogočno faraonovo voljo. Večina izmed njih ni prav vedela, kaj hoče Amenofis doseči z Amonovo odstranitvijo, a nihče ni dvomil, da bo ta odločitev imela velik pomen v življenju vsakega posebej.

»Zapustil bom Tebe, je nadaljeval faraon, in si zgradil novo prestolnico, mnogo sijajnejšo in vrednejšo Atona, ki bo edini priznani bog na mojem dvoru. Njemu bom posvetil tempelj kakršnega še ni videl svet. Poln bo zraka in svetlobe in z vseh strani odprt njegovim blagodejnim žarkom. Ime Amona pa bom izbrisal z obličja dežele. Z vseh spomenikov ga bom dal odklesati in uničil bom njegove tempelje ter razpustil njegovo duhovščino. Spremenil bom svoje lastno ime, da me ne bo nič več spominjalo nanj! Ne več Amenofis, od danes se imenujem Ekhnaton — Atonov sijaj. Kdor hoče spoznati Ljubezen, naj pride z menoj, jaz sam mu jo bom odkril in se vsak trenutek skupno z njim veselil nad razsvetljenjem. Napočila je ura, ko je treba uiti sencam in se zateči v varno naročje Luči, ki oživlja vsakogar, komur ne manjka upanja.«

Medtem ko je govoril poln visokega zanosa, je bila Nefretiti srečna. Mislila je na svoje tri hčerke in jim iskala novih imen, v katerih ne bo zasovražena Amonovega imena. »Bakithaton, Ankhesenaton,« si je dejala, »da tako naj se imenujejo, da ne pozabijo nikdar, tudi v največji sreči, komu naj se zahvalijo zanjo in h komu naj se zatečejo v nesrečah, ki jih čakajo v življenju.« Tudi mlada dva princa, ki sta že poznala faraonovo vero, nista imela pomislekov do velike spremembe. Toda ostali niso mislili tako. Vsak je pri sebi najprej preudaril, kakšne koristi bo imel, če sprejme Atonov nauk. Teje, ki je Amona sicer sovražila, zaradi sovraštva, ki so ga gojili njegovi svečeniki proti njej, tujki in vdani vernici tujih bogov, a se je vendar zavedala, da ves državni red in sama faraonova moč sloni na starih tradicijah, ki jih je hotel sedaj njen sin uničiti in ki so imele svoj izvor in oporo prav v templjih, je sklenila njegovi nameri nasprotovati, prepričana, da pripeljejo lahko lepe a neizvršljive misli o ljubezni in bratstvu, ves knežji rod v pogubo. »Ostala bom v Tebah,« je dejala in pogledala na sina s svojimi oblastnimi očmi. Morala si je priznati, da je pravzaprav nad njim razočarana, saj je upala, da ga bo vzgojila v močnega vladarja, ki bo znal uveljaviti svojo voljo. Vedno ga je učila, da se mora faraon dvigniti nad ostale ljudi in se ravnati po naukih Amenemheta I., ki je sinu zapisal v svoji oporoki: »Ne ljubi svojega brata in ne priznavaj nikogar za svojega prijatelja; kdor je jedel moj kruh, se je namreč dvignil proti meni.« A kako se je zmotila! Namesto v faraona se je njen sin spremenil v pesnika, ki je z glavo v oblakih sledil, kdove kakšnim idejám, ki niso imele s stvarnostjo ničesar opraviti, medtem ko je postal položaj na mejah vedno resnejši, posebno v Siriji, kjer so Kabiri, ki so jih podpirali mogočni Hetiti in katerim so se pridružili številni uporni knezi, že delali velike preglavice egipčanskim oblastem. Njen sin pa je medtem razmišljal o odstranitvi Amona, čigar pomoč bi bila prav v tem trenutku tako potrebna in o graditvi nove prestolnice, ki bo gotovo stala državno zakladnico mnogo zlata, ki bi bilo tako potrebno za oborožitev čet. »Ostala bom v prestolnici,« je potrdila, »da bo ljudstvo videlo, da vsaj en član družine izvršuje svojo dolžnost. Močno se bojim, da bo tvoja zamisel vir neredov in nesreče za nas vse. Prav zato bom vztrajala na svojem mestu in skušala rešiti, kar se bo rešiti dalo. Prej sem kraljica potem šele mati. Če se ti podajaš v pogubo ne morem in ne smem za teboj.«

Glas stare kraljice je bil poln žalosti in zadržanega joka, pa vendar trden in gospodovalen ter dostojanstven. Njen uvelj obraz je bil negiben kakor maska in oči suhe, brez sledu solza. Sedela je na svojem visokem, z belo slonovino okrašenem stolu vzravnanu in negibno ter zrla mimo ljudi in stvari nekam v daljavo. Vsi so se zavedli, da v njej edini

še živi tisti pravi duh faraonov, ki je naredil Egipt mogočen in velik.

Ekhnaton je bil začuden in vznemirjen obenem. Od svoje matere nikakor ni pričakoval tako ostrega in odločnega nasprotovanja.

»Mati,« ji je dejal, »kako moreš ti, prav ti tako govoriti? Ali mi nisi že v prvi mladosti govorila o enem in edinem bogu, mi nisi vcepila že takrat nezaupanje do Amonovih duhovnikov in mi razkrinkala vso njihovo podlost? Pomisli kakšen pomen ima zame, da se odtržem od tega okuženega mesta in prelomim vsako vez, ki bi me spajala z njim, če hočem v polni meri izvršiti namero, ki je najvišji cilj mojega življenja. Ti govoriš o koristi države in družine, o redu in faraonovi moči, a ne pomisliš, da lahko obstaja še neka višja korist, nek popolnejši red, kar je veliko vrednejše od še tako velike oblasti.«

»Kljub temu, moj gospod, se strinjam z vladarico, tvojo materjo,« mu je vpadel v besedo Horemheb. »Ne misli, da ti hočem biti manj zvest in pokoren, ne; moj meč bo vedno tebi na razpolago, a verjemi, da je boljše tako. Vojak sem, navajen bitk in orožja. Ne morem še sprejeti tvoje vere, ker je ne razumem!«

»Popolnoma sem prepričan Horemheb, da govoriš iskreno,« mu je odvrnil Ekhnaton, »in se ti za iskrenost zahvaljujem. Vem, koliko veljaš kot vojak in poveljnik in te poznam kot pravičnega človeka, zato sem gotov, da se boš prej ali slej premislil in tudi ti razumel Atona v vsej njegovi popolni lepoti.«

Medtem je Eje mrzlično presodil ves položaj in presodil komu se izplača biti bolj zvest. »Zdi se mi,« si je dejal, da se Amonova barka potaplja, in da jo je bolje zapustiti dokler je še čas. Vprašanje je sicer, ali bo ta norec s svojo idejo reš prodr. A vsaj nekaj let bo še gotovo ostal na oblasti in med tem časom bo pač nekdo moral biti Atonov Veliki duhovnik. Neumno bi bilo, ko bi se sedaj obotavljal z praznimi pomisleki in zanemaril to sijajno priliko, ki se mi ponuja. Če bom pa videl, da postaja vsa zadeva le prenevarna, se bom že znal izmotati iz nje, preden bo prišlo do popolnega poloma.«

Nič več se ni pomišljal, vstal je s svojega prostora in se vrgel pred Ekhnatona z razprostrtimi rokami na kolena: »Rotim te, moj gospod, pokaži mi Atona, razkrij mi njegov sijaj in mi povej, kako naj ga počastim, da mu bo moja molitev prijetna! Oh, blagoslovljene tvoje besede, ki so moji duši odprle pot do njega, ki je edini in najvišji! Glej, jaz ga še ne poznam, a že vem, da ga ljubim z vsem srcem!«

»Spoznal ga boš, Eje,« mu je Ekhnaton ginjen odvrnil, »jaz sam ti bom razkril njegovo skrivnost in ti pokazal njegovo veličanstvo! Pridi z menoj, šla bova na vrt in tam ti bom govoril o njem in o njegovi ljubezni!« Prijel je duhovnika okrog ramen in ga naglih korakov odpeljal, ne da bi se še enkrat ozrl na navzoče, kakor da je pozabil na ves svet in da vidi pred seboj le eno nalogo, govoriti o Atonu in razpravljati o njegovem bistvu. Ostali so molče zrlji za njima, polni upanja eni, drugi pa z žalostjo in zaskrbljenostjo v srcu.

Dalje prihodnjic.

Dolina v znamenju maja

Kot vsako leto, tako tudi letos že stoji maj sredi vasi. V nedeljo, 7. maja bo Dolina zaživel v veselem smehu, petju in glasbi. Letos bo igral domači kvintet. Dolinčanom želimo vse dobro za njihov praznik.

JE JURIJ GAGARIN

Krištof Kolumb xx. stoletja?

Odvetnik Stoka in inženir Košuta redno vsako soboto zvečer pretresata dogodke tedna. V soboto po 12. aprilu sta se pa kar ostreje spopadla. Njun razgovor je bil približno naslednji:

INZENIR: Gagarinov podvig je pa res nekaj izrednega.
 ODVETNIK: Reci raje neverjeten.
 INZENIR: Zakaj, kaj ti ne verjameš?
 ODVETNIK: Sovjetom nikdar ne verjamem.
 INZENIR: Toda to tvoje zadržanje je pa vendar že...
 ODVETNIK: Prav. Reci kar hočeš. Vsakdo ima pravico in popolno svobodo, da misli, kakor hoče.
 INZENIR: Toda če bi bil Amerikanec, pa bi...
 ODVETNIK: Naravno, se razume.
 INZENIR: Tedaj bi pa verjel?
 ODVETNIK: Gotovo, in bi bil tudi prepričan.
 INZENIR: Toda oprost, dragi doktor, jaz spoštujem vsa mnenja pa...
 ODVETNIK: No, no, kar povej...
 INZENIR: Toda tokrat vendar moraš priznati.
 ODVETNIK: Kaj hočeš, sem že tak, kakršen sem.
 INZENIR: Mi dovoliš, da ti rečem, da se mi zdi vse skupaj že zoperno.
 ODVETNIK: Zoprno, v kakšnem pogledu?
 INZENIR: V tem, da je vseeno ali je bil Rus ali pa Amerikanec. Priznati moraš, da je vendar to zmaga človeka, čudež znanosti.
 ODVETNIK: Pojdi, pojdi in reci Hruščevu, da je vseeno. Si čital njegov govor?
 INZENIR: Po drugi strani pa...
 ODVETNIK: Politična propaganda.
 INZENIR: Po drugi strani pa...
 ODVETNIK: Zakaj po drugi strani? Jaz v Gagarinov podvig ne verjamem, to je vse.
 INZENIR: Toda zakaj ne verjameš, ali ne maraš razumeti?
 ODVETNIK: Oboje.
 INZENIR: Čudno, ti ki si tako pameten...
 ODVETNIK: Imaš prav inženir. To je podvig, ki presega vse utvare. Jurij Gagarin je Krištof Kolumb XX. stoletja.
 INZENIR: No, Krištof Kolumb ravno ne bi trdil.
 ODVETNIK: Tudi ti!
 INZENIR: Ne, ne. Jaz v podvig verjamem. Tudi če bi hotel vprašati Hruščeva, koliko mrtvih kroži v tem trenutku okoli zemlje.
 ODVETNIK: Tudi ti verjameš?
 INZENIR: Diktature so povsod enake, saj veš, kakšne so.
 ODVETNIK: Povedo samo uspehe, slabosti pa zakrivajo.
 INZENIR: To se mi zdi neverjetno.
 ODVETNIK: Če pomisliš, kako majhno ceno ima človeško življenje zanje.
 INZENIR: To že. To se pravi, da si ti prepričan, da je pred Gagarinom...
 ODVETNIK: Se razume. Kdo ve, koliko je bilo pred Gagarinom že izpodletelih poskusov.
 INZENIR: Prav. Morda je bilo res tako. Toda kaj to pomeni? Poglej v zračnem prometu, koliko nesreč je že bilo!
 ODVETNIK: No, to je pa drugače. To je le podvig posameznikov. Tukaj pa ne. Gagarin bi bil lahko kdorkoli in bi bilo vendar isto.

INZENIR: Toda človeška stran...

ODVETNIK: Kakšna človeška stran, oprost! Tu ne gre za človeka. Tu je človek le preizkusna žival.

INZENIR: Ti pretiravaš.

ODVETNIK: Pomisli dobro, pa boš videl, da ne pretiram. Saj si ti sam govoril o novem Krištofu Kolumbu.

INZENIR: Se ti zdi napačna ta primerjava?

ODVETNIK: Ne samo napačna, še smešna povrhu.

INZENIR: Toda oprost, doktor!

ODVETNIK: Ne smeš žaliti, inženir. Hruščev je tako rekel, vsi časopisi so tako pisali. Zato se ne jezim nate, ki samo isto ponavljaš.

INZENIR: No, in?

ODVETNIK: Povej mi, kakšno zvezo ima Gagarin s Krištofom Kolumbom.

INZENIR: No, Gagarin je...

ODVETNIK: Kaj je Gagarin odkril? Da je zemlja okrogla, da se vrti? Vse to že vemo cela stoletja, ne da bi bilo potrebno iti gledat...

INZENIR: No, kaj to!

ODVETNIK: Krištof Kolumb pa je sam prišel do te velike zamisli, on sam jo je hotel uresničiti.

INZENIR: To že.

ODVETNIK: In jo je sam vodil, se sam vsega lotil, nase je prevzel odgovornost.

INZENIR: To je res.

ODVETNIK: Gagarin pa je bil izbran iz mase ljudi in so ga na to pripravljali in preizkušali. On se je samo podvrgel poskusom. Najpreje pes, potem opica in nazadnje Gagarin. In ti zahtevaš, da mora njegovo ime v zgodovino.

INZENIR: Ti postavljaš vso zadevo...

ODVETNIK: Tako kot jo je treba prikazati. Po pameti. Ne pa se prepuščati napačnemu zanesenjaštvu.

INZENIR: Pa ne boš rekel, da Gagarin ni bil pogumen.

ODVETNIK: Tudi japonski kamikazi so prav tako pogumni in tisti, ki napravijo harakiri.

INZENIR: A, ne! To je pa že fanatizem.

ODVETNIK: Naj bo kakorkoli, ta zadeva ni uspeh človeštva temveč tehnike. V zgodovino bodo prešla imena graditeljev vesoljske ladje, ki je ponesla Gagarina.

INZENIR: Toda ljudje so se navdušili.

ODVETNIK: Navdušenje ljudi je lahko usmeriti kamorkoli hočeš. Sicer je pa naravno, da so ljudje precenjevali človeško stran v tem podvigu, kar je pa napak. To je izraziti uspeh tehnike.

INZENIR: V nekem oziru imaš tudi prav.

ODVETNIK: Dobro pomisli in boš priznal, da imam prav v vsakem oziru. In to tudi povej svojemu Hruščevu.

INZENIR: Zakaj Hruščevu?

ODVETNIK: No, tako sem rekel, da sem nekaj rekel. Povej Hruščevu, da je ta podvig nedvomno nekaj velikega in izrednega. Toda Krištofa Kolumba pa kar pri miru pustite.

Tako sta modrovala odvetnik in inženir. Dejstvo pa je, da se je prvič v zgodovini človek dvignil z mogočnim strojem nad zemeljsko atmosfero in obkrožil zemljo v neverjetno rekordnem času 89 minut in eni sekundi. Ime sovjetskega majorja Jurija Gagarina pa je prešlo v zgodovino kot ime prvega človeka, ki se je dvignil nad zemljo, premagal njeno privlačnost, jo obkrožil in se vrnil nazaj.

Do tega podviga je moralo priti in sledili bodo še drugi, še večji, nesluteni. Od prvih odstrelščev za V1 in V2 med vojno pa do vesoljske ladje je velik korak in človek hreni vedno po novem, po večjem. Polet v vesolje ne predstavlja zla. Vendar pa je v tem zametek čisto posebne vojne, ko se bo ena sila dvignila nad druge, ki bodo morale priznati tehnično znanstveno premoč.

Ta podvig ne pripada vzhodu ne zapadu. To je napredek. In vsaka znanstvena osvojitve je napredek, je osvojitve duha. Človekov pogled v vesolje malo bolj od blizu pa nam še zgovorneje izpričuje čudovita dela Mojstra, ki se poigrava s svetovi v vesolju, kjer človeški jezik in um le nebogljen jecljata.

POMENKI POD DOMAČIM KROVOM

70-LET. SLOVENSKEGA ALOJZIJEVIŠČA V GORICI

Goriško Alojzijevišče je ob svoji sedemdesetletnici izdalo drobno knjižico s stati stičnimi podatki o življenju tega pomembnega vzgojnega zavoda. Za goriške Slovence je ta zavod velikega pomena, ker nadaljuje z utrjeno tradicijo velikega poslanstva, ki ga ima vsak vzgojni zavod. Slovensko Alojzijevišče v Gorici nam je dalo in vzgojilo velikih pomembnih mož, ki so v svojem poklicu kot duhovniki in kot lajiki veliko storili za ohranitev in krepitev vere in narodnega življenja. Zavod je preživel veliko težav, o katerih knjižica vse preiskromno poroča. Alojzijevišču želimo, da bi ob stoletnici užival lepšo starost. Alojzijeviške vrste pa bodo gotovo vršile svoje poslanstvo kot so ga doslej.

MEDDOBJE LETO VI. ŠTEV. 1-2

Kulturno literarna revija SKA stopa v šesto leto. Pred nami je prva dvojna številka, ki je bogata in topla v svoji vezani in nevezani besedi. Pesmi objavljajo Karei Truhlar, Stanko Janežič, Milena Soukal in Nikolaj Pregelj. Prozo pa so prispevali: Zorko Simčič, Pavel Krajnik, Vinko Beličič, Ruda Jurčec in Rafko Vodeb. Slede še zaglavja: čas na tribuni, črta in prostor, knjige in zapiski.

Razgledanost revije, lep jezik in višina prispevkov je tolika, da jo težko odložiš dokler je ne prebereš do konca.

PRIJETNE IN NEPRIJETNE ZA NAŠE ŠOLARJE

Prosvetno ministrstvo je odredilo, da letos odpadejo izpiti za v gimnazijo. Za vpis v gimnazijo zadostuje, da ima učenec pričevalo o končani osnovni šoli, to je o petem razredu in da je star deset let.

Izpiti na osnovnih šolah pa ostanejo kot so bili doslej in jih učenci polagajo pred svojim učiteljem.

Vest o odpravi sprejemnih izpitov za v gimnazijo so z zadovoljstvom sprejeli starši in mladi šolarji. Mnogim staršem, ki so oskrbeli svojim otrokom še dodatni pouk in posebno pripravo na izpite, je to predstavljalo neprijetna materialna bremena. Kandidate za v gimnazijo pa odprava, zaenkrat samo začasna, sprejemnega izpita razbremenjuje posebnega napora v že vročih tednih pred koncem šole.

S tem ukrepom bodo sedaj vsi učenci petih razredov enako pripravljani. Učitelji bodo sedaj vsem učencem posvečali enako skrb in se ne bodo posebej trudili z onimi, ki so namenjeni v gimnazijo.

Sola ostaja obvezna do 14. leta. Učenci, ki končajo peti razred, bodo v jeseni prosto izbirali vrsto šole: gimnazijo, trgovsko ali pa industrijsko strokovno šolo. Obeta pa se nam tudi kmetijska strokovna šola v Zgoniku.

Druga novost na šolskem polju pa je ta, da je prosvetni minister podaljšal zaklju-

Kaj pričakuje oče od svoje hčerke

- da mu zaupa svoje načrte, uspehe in razočaranja;
- da mu večkrat pove, da očeta, kot je on, sploh ni na svetu;
- da je presrečna, če je njen tovariš v športu, na izletu, če jo spremlja na razstavo, v gledališče;
- da mu pokaže, kako ceni njegovo sodbo;
- da se briga za njegove ljubljene predmete: pipo, časopise, domači jopič, mu postreže s skodelico kave, s kozarčkom konjaka;
- da ga pričaka na kolodvoru ali ga spremlja tja;
- da ne dvigne predrzno obrvi, kadar ji oče govori o svojih vzgojnih metodah ali o dogodkih iz svoje mladosti;
- da ne izgubi potrpljenja, ko ji tridesetletnik pripoveduje o slavnem dnevu iz časa vojne;
- da mu pomaga, če je potreba, kot tajnica;
- da je ljubezniva z njegovimi prijatelji.

Česa bi se morala mama izogibati

- Nikoli delati razlike med otroki, se dati premagati od nervoznosti, deliti nepravilne kazni;
- odpirati pisma otrokom nad štirinajstim letom, temveč čakati, da ga ji otrok sam prebere;
- da ne pozablja na besedici »hvala«, »prosim«, ki olepšajo odnose z otroki;
- da ne bi vedno tožila nad svojo trudnostjo, nad njihovo nevhvaležnostjo in nad grdim očetovim značajem;
- da bi opazila, da otroci rastejo in postajajo zreli in ne bi ravnala z njimi kot z nezrelimi otroci;
- da ne bi obsojala pri otrokih brezmejen tek, veliko spremenljivost v razpoloženju, navdušenje za vedno nove podvige; da bi vedela, da to ni znak, da so postali neznosni, ampak da so to nujni znaki razvoja.

Kakšno sestro si brat želi

- ki bi znala zlikati rob pri hlačah, zlikati srajco, prišiti gumbe, ne da bi pihala pri tem kot lokomotiva ali dopovedovala, da ni »dekla«;
- ki bi znala zase hraniti skrivnost, ne da bi jo počenčala staršem ali celo drugim;
- da si ne bi lastila vseh predpravil, od kina do izletov;
- da je z drugimi otroki eno, kadar se bore za kako pravico in jih ne izda zaradi osebnih koristi;
- ki si ne domišlja, da je telefon njena predpravica;
- ki bi imela prijazno besedo za njihove prijatelje ali jih vsaj ne smešila;
- ki bi se odrekla kdaj kaki svoji zahtevi in bi brat zato dobil novo kravato.

Kaj mora vedeti žena

- da mora biti moževa zunanost v redu;
- da mora biti mož vedno obrit; če mu ni do tega, ga mora brez ironije skušati pregovoriti;
- možje so često radi neredni, zanikrni. V tem primeru je ženina naloga, skrbeti za njihovo zunanost. Žena naj ne skrbi samo za moževo obleko; naj ga spomni tudi, da si mora dati ostriči lase, očistiti in porezati nohte, odstraniti madeže nikotina; naj skrbi, da ima čiste čevlje;
- nikoli naj se ne poslužuje brez dovoljenja njegovih predmetov;
- nikoli v družbi ravnati z njim, kot da je otrok in ga ljubkovati, ker ga s tem smeši;
- nikoli svojega moža primerjati drugim. Izključeno je namreč, da bi mož začel posnemati zglede drugih, temveč jih bo le začel sovražiti;
- da je moževa navezanost na delo, ki ga opravlja, zanj velike važnosti;

- da mu mora izkazovati ljubezen zaradi njegovih lastnosti, ne zaradi do- nosnega poklica;
- nikoli očitati žrtev, ki jih doprinaša zaradi njega, na izgubo spanca in časa. Vse žrtve in vsa pozornost s tem izgubi ceno;
- da ne sme možu lagati;
- ne sme biti računarka;
- da mora spoštovati moževo duševno življenje;
- ne sme opravljati moževih sorodnikov, tudi če so proti njej;
- ne sme rabiti prostaških, grdih besed, ki pokvarijo vsak odnos in jih je težko pozabiti;
- ne sme polagati nanj rok pred družbo, niti da bi mu zavezala kravato;
- ne sme poznati očitkov in znati sproti odpuščati.

Spanje

Navedli bomo nekaj nasvetov za one, ki tožijo, da ne morejo spati! Često menjajte rjuhe; odeja in rjuhe naj bodo vedno lepe, čiste, če mo- goče, barvane.

Ne lezite takoj za tem, ko ste opravili kako duševno delo. Osvobodite glavo vseh misli, pojdite na sprehod, poklepetajte s kom, ali se okopljite v mlačni vodi ali si temeljito prečešite lase.

Ne lezite na hitro, ne zmečite obleke okrog sebe. Slecite se zbrano in zložite obleko lepo na stol.

Ne mislite intenzivno: »Zdaj bom zaspal!« Mislite na kar koli, samo ne na spanje.

Če se vam vsiljujejo skrbi, skušajte misliti na kak srečen dogodek, ali se koncentrirajte na kak lahek predmet kot na primer na nakup nove obleke.

Imejte pri sebi beležnico in svinčnik in napišite misli, ki se vam pora- jajo, ko ne morete spati. Tako se jih osvobodite in morda vam bodo služile naslednji dan.

Podložite noge z blazino in jih skušajte napraviti popolnoma ohlapne, nato še telo in glavo. Zaprite veke, izločite vsak šum iz svoje glave (če ne morete drugače, zamažite ušesa) in skušajte poslušati samo utripe srca.

Nočna srajca ali pižama naj bo ohlapna. Materijal naj ne bo trd. Srajca naj bo lepa, čista.

Ne tuširajte se pred spanjem in obrišite se nalahko.

Lezite na hrbtu ali nekoliko na desni.

Praden zaspate, dihaajte enakomerno in globoko. Če se ponoči zbudite, ne prižigajte luči, ne začnite brati, ne začnite razmišljati.

Če te je zbudil ropot od zunaj, se ne jezi, kajti razburjenje preprečuje spanec. Raje si mislite, da je že ura, ko je treba vstati in opraviti kako prav neprijetno delo. To bo vzbudilo v vas občutek lenobnosti, trudnosti in nepremagljive zaspanosti in posledica bo, da boste kmalu zaspali.

Proti nespečnosti priporočajo tudi nesoljene večerne obroke. Utrujen organizem je preobremenjen s soljo, ki se je organizem skuša znebiti.

Temperatura v spalnici ne sme biti nikdar visoka, ne več kot 16 do 18 stopinj, zrak bi moral imeti 40 odstotkov vlage. Pozimi, ko je zakurjeno, se to doseže, če postavimo na peč posodo z vodo. Odstranite iz sobe rože, ki imajo močen vonj. Ne kadite pred spanjem, ker to razburja srce in živce. Nikakor ne jemljite na posteljo živali, psov ali mačk.

SKRLICE IN MARMOR

Pod iz škrlc ali marmorja pometeš z omelom, nato pa greš preko nje- ga z navlaženim žaganjem ali z navlaženo krpo. Nato pa zdrgneš.

Temeljito čiščenje. Nikoli ne umivaj škrlc s kislinami, temveč z vodo in praškom. Če so škrlce zelo umazane, jih umij z raztopino 10 litrov vode ter 4 žlice salmijaka. Ko tla s tem opereš, jih osuši s suho cunjjo. Ko je pod popolnoma suh, ga namaži, tokrat s tekočo parketno mastjo.

Enako ravnaš s podom iz marmorja.

STEKLENA TLA

Taka tla imamo v kopalnici ali na terasah. Tak pod je lep, a zelo zah- teven. Umivaj ga z mrzlo vodo in praškom. Namaži in zdrgni.

ček šolskega leta. Medtem ko bodo srednje šole zaključile z rednim poukom že 15. ju- nija, bodo osnovne šole še nadaljevale ne- kaj dni. Na Tržaškem bo reden pouk na osnovnih šolah do 22. junija. Nato pa se začno notranji razredni izpiti. Z junijem bo- do vse delo na osnovnih šolah končano in učenci bodo lahko takoj odšli v kolonije, na počitnice in se hladili v svežem morju.

DVE GLASBENI PRIREDITVI

V preteklem mesecu sta bila v Avditoriju dva glasbena nastopa, in sicer je gostoval Mariborska opera pod vodstvom J. Cipcija, z Liebermannovo komično opero »Sola za žene«.

Nas predvsem zanima koncert zborja »Jako- bus Gallus« pod vodstvom skladatelja Ubalda Vrabca. Koncert je bil 15. aprila.

Prvi del sporeda je bil posvečen polifoni- stom, ki pa ni popolnoma zadovoljil. Res je, da se morajo pevci v začetku »ambientirati«, morajo dobiti svoj tir; zato je bilo tudi opa- ziti precej nejasnosti predvsem v nastopih. Gallusov »Ecce quomodo moritur justus« je preveč znan, da bi ne opazili pomanjkljivosti in nejasnosti, anahronistična pa je bila inter- pretacija pesmi »Christum natum«.

Zbor pa se je znašel pri posvetnih pesmih. Višek vsega koncertnega večera je dosegel pri Lajovčevi »Iank«. Tu je pokazal zbor precejš- njo sposobnost in pripravljenost. Interpreta- cija te pesmi je pokazala, kaj zmoreta zbor in dirigent — bila je čudovita.

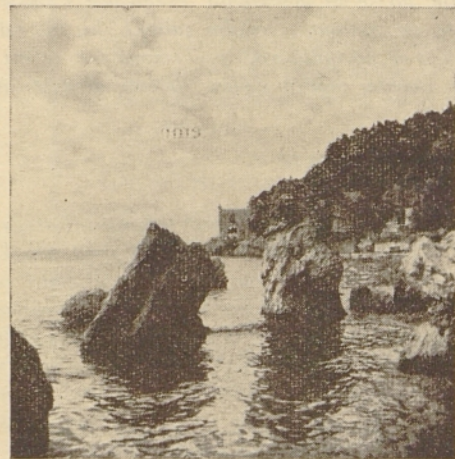
Vrabčeva »Slovenska pesem« postaja neke vrste himna. V njej je skladatelj bolj kot kdorkoli drugi prikazal vso težko zgodovino naroda. Pesem je opis.

Pri Tomčevih svatovskih pesmih pesmih smo občudovali predvsem ženske glasove. Vsekakor pa je bolje za zbor, da uporabljajo le prvi sopran.

Podajanje zadnje pesmi »Skoči kolo« Pa- pandopula pa nas je pustila precej hladne, pogrešali smo izrazitejšega poudarka.

V celotnem večeru se je pokazal zbor do- bro pripravljen, s pestro revijo dobrih ele- mentov in umetniškega sporeda. Motil pa je napovedovalec s svojim nejasnim in včasih malomarnim branjem.

d. j.

hudobnega intervjuja

INTERVJU

Poleg članka »Kaj moramo vedeti o rdečem radiču« je tednik »Novi list« v eni svojih preteklih številčk že pred mesecem pod naslovom Mladika Januar-Februar ostro in s sveto jezo obsodil nek šaljivi intervju Danila Lovrečiča s prof. Josipom Tavčarjem. Ko je Lovrečič to zvedel, je takoj hitel po nož, toda ne iz samomorilnih namenov, pač pa ker mu je nož služil, da je zrezal strani tednika. Se prej pa je seveda poiskal povečevalno steklo, da je list in članek našel. Veste, Lovrečič zelo slabo vidi. Gospod ali gospa E. Z., ki je članek napisal(a), očita Lovrečiču nesramnost, pomanjkanje legitimacije(?) za tak intervju, nesmisel za humor, velikodušno pa mu priznava nekoliko smisla za zafrkavanje. Hvala, hvala, torej vidite, da ni vse negativno! Gospodu ali gospe E. Z., ki ga (jo) podobni intervjuji tako motijo, svetujemo Svetogorsko Kraljico ter Bleiweisove Novice. Seveda mu (ji) tudi čestitamo, ker je njegova (njena) kritika dosegla tudi nek rezultat. Če Lovrečiča namreč ni moralno pobila, je vsaj dosegla to, da je prvič v svojem življenju kupil tednik, v katerem je kritika izšla! (Nikar pa naj ne misli, da omenjenega tednika navadno ne bere! Kaj še! Bere ga od vsega začetka! Takrat ga je vedno bral pri nekem svojem prijatelju.)

ITALIJANŠČINA

Od kod in čemu tolikšna in tako nenadna ljubezen do italijanskega jezika? Tečajji na koprskem, tržaškem radiu, priročniki ter slovarji po knjigarnah, lekcije tu, lekcije tam. Dr. Janko Jež bo za Italijane postal še zaslužna oseba. Si predstavljate ulico posvečeno dr. Ježu? »Insegnava al proprio popolo con grandissimo amore la lingua italiana«. Poleg tega še dr. Guido Botteri razlaga probleme ter sožitje med Italijani in Slovenci. Lepo je to! Navdušuje nas! Skoda le, da ne navdušuje tudi tistih, ki nam še vedno razbijajo knjigarne in vpijejo, naj poginemo. Kar pa se tiče italijanščine po radiu, mislimo, toda to je samo naše skromno mnenje, da še ni učinkovita. Prebivalce z onstran meje, na primer, ne zanimajo svojilni zaimki »io, tu, egli, loro«, pač pa, kako se po italijansko pravi nogavice, vetrni jopič, lutka, blago, copate, modra galica, »hočete dinarje« itd.

JURIJ ALEKSEJEVIČ

Misel zate, Jurij Aleksejevič Gagarin! Tistega jutra, Jurij, ko si ti letel okrog Zemlje, smo mi spali. Sladko spali. Veš, Jurij Aleksejevič, bili smo trudni, s prijatelji smo do prvih jutranjih ur praznovali naš štiriindvajseti rojstni dan. Ubogi črvički med črvički, v luknji, imenovani gostilna. Ti pa si se pripravil za polet proti zvezdam. Ko smo pa zvedeli za tvoj polet, smo se navdušili. Prav je imel, Jurij Aleksejevič, naš stari očka, ko nam je nekoč prav na rojstni dan dejal, da bomo mi živeli v dobi fantastičnih podvigov in dosežkov.

Gotovo bo tako. Vendar bomo dosegli tudi to, da se ne bomo zemljani med seboj več sovražili? Kaj misliš, Jurij Aleksejevič?

GARY COOPER

Slavni Gary Cooper je obsojen. Neozdravljiva bolezen ga žene v grob, dnevi so mu šteti. Svetovno časopisje piše o njegovem življenju, znani in neznani novinarji se tresejo ob misli, kakšna prava bomba bi bil intervju s slavnim filmskim igralcem v teh dneh, revije mu poklanjajo štiri-stranske članke. »Veliki Cooper umira«. »Z Garyjem Cooperjem umira zadnji velikan ameriškega filma«. »Zbogom, nepozabni cow-boy!« Oprostite, toda vse to se nam zdi kot indijanski ples okrog žrtve, privezane na drog. Edino kar nas gane, so besede Cooperja samega: »Ne ustvarjam si iluzij. Hočem se samo dobro pripraviti na ta korak, kot človek in kot katoličan.« Tudi mi ti kličemo na svidenje, Gary! Hvala za vse one lepe trenutke pred filmskim platnom! Gane nas tvoja usoda, toda gane nas tudi usoda stotisočernih drugih, ki umirajo od iste bolezni.

POEZIJE

Ni slovenskega časopisa, slovenske revije, ki bi ne objavljala pesmi. Smo mar Slovenci narod pesnikov? Žal ne. Žal tudi, da vse, skoraj vse objavljene pesmi ne prenesejo najnavadnejše kritike. Zdi se nam, da kaže to nezrelost sestavjalcev in urednikov revij in časopisov ter pomanjkanje samokritike »pesnikov« samih, ki so včasih, na našem koščku zemlje, iz tega ali onega razloga, znana imena. Dejali bi: pesmi izključno literarnim revijam ter vsakomur svoj poklic: duhovniku duhovniški itd. Če pa jim je poezija le »hobby«, naj s svojim hobbyjem mučijo predal svoje mize in ne nas, že tako požrtvovalne bralce slovenskih revij.

VPRASANJA

Za konec še nekaj »hudobnih« vprašanj brez odgovora.

Dr. Teofil Simčič, čemu se v občinskem svetu tako zanimate za javna kopaljšča? Smo mar Slovenci tako umazani?

Prof. Boris Pahor, bojimo se, da boste napisali še en roman, in sicer roman o soncu, morju, ljubezni in devinski obali. Je naš strah utemeljen?

Prof. Vinko Beličič, na lanskem taboru na Repentabru ste se bavili s slamatim klobukom. Si ga boste tudi letos nadel?

Gospod ali gospa E. Z., neusmiljeni kritik pri Novem listu, kje boste sodnega dne? Na desni, med zveličanimi, ali na levi? Če boste na desni, pošljite nam, prosim, pozdravček na levo!

NOVA MANUFAKTURNA TRGOVINA

Josip Podobnik

OPČINE - Ul. dei Salici 1 - Tel. 21-090

Zadovolji vsak okus, ima veliko izbire in solidno postrežo

KNJIGARNA IN PAPIRNICARNA

TRST
UL. PAGANINI 2

Fortunata

BCRB

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE

S.P.A.

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

GLAVNICA LIR 600.000.000 - VPLAČANIM LIR 180.000.000

TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10

TELEFON št. 38-101

BRZOJAVNI NASLOV: BANKRED

Tvrdba

Keržè

Ustanovljena leta 1866

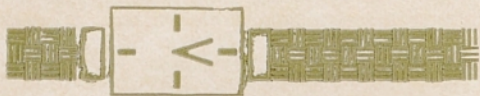
Trgovina na drobno
in debelo

Emajlirani štedilniki in peči najmodernejših oblik na vsa goriva. Popolna oprema za kuhinje, jedilnice, restavracije, iz emajla, nerjavčega (inox) jekla itd. Električni likalniki, sesalci za prah, pralni stroji, grelci za vodo, hladilniki, dekorativni predmeti umetne obrti od keramike do brušenega kristala. Lestenci ter vseh vrst električnih luči klasične in moderne oblike

Trst, Piazza S. Giovanni 1 - tel. 35-019

URARNA IN ZLATARNA

MIKOLJ

TRST

Campo S. Giacomo 3

Telefon 95-881

Ko gradite ali prenavljate svoje domove, se oglasite v trgovini

Josip Terčon

NABREŽINA

Dobili boste v zalogi najboljše železno in stavbeno gradivo

DROGERIJA

KAREL PODOBNIK

OPČINE - Proseška ulica 22 - Telefon 21-552

Zaloga vsega potrebnega blaga
Postrežba je hitra in solidna

Za dobro voljo

Stari Tratnik dobi anonimno pismo.
»Ce boš še nadalje kradel moje piščance, boš drago plačal.«

Stari Ttratnik se preplašen obrne na sodnika.

»Ja, stari, saj je čisto preprosto. Nehaj mu krasti piščance!«

»Niste razumeli, sodnik. Pismo je anonimno. Rad bi vedel, komu naj ne kradem piščancev.«

Francoskega pisatelja André Mauroisa so vprašali, katere žene so najbolj zveste, ali svetlolase ali rjavolase ali rdečelase. Maurois: »Sivolase.«

Dva zidarja se pogovarjata med kosilom.

»Toda, poslušaj, ali ti vedno tako jecljaš?« vpraša prvi.

»Ne, nne,« je zardel drugi, »sssamo kkkkadar ggggovorim...«

»Povej mi, Peterček, kdo je hitrejši: golob pismonoša ali konj?«

»Ce gresta peš, je konj hitrejši.«

Pismonoša vstopi v vrt in se ves prestrašen ustavi pred velikim psom.

»Le naprej, ne bojte se, ni nevarno-sti,« je zaklical glas z okna.

»Hočete reči, da ne grize?«

»Grize že, grize,« je rekel glas, »a smo ga dali cepiti proti steklini.«

Direktor umobolnice prosi lažjega bolnika, naj mu osedla konja.

»Storjeno, gospod direktor,« je kmalu zavljal bolnik.

»Toda, saj si sedlo narobe obrnil.«

»Mogoče, gospod direktor, ko pa mi niste povedali, kam hočete jahati.«

Zena zagleda pod posteljo moža, ki ves zaverovan bere kriminalni roman.

»Kaj pa delaš?« je vprašala, »ali si znorel?«

»Tiho! Odkril sem, kdo je morilec,« je tiho odgovoril mož, blede in tresoč se od razburjenja. »Ce bi on za to zvedel, bi me ubil.«

Gospodična prosi za mesto bolniške strežnice v bolnici.

»Pa imate kaj prakse v tem?« vpraša direktor.

»O, da. Moj brat je sodnik pri nogometu, drugi je prvak v rugbyju, tretji je boksar. Oče vozi motor, mama pa...«

»Dovolj, dovolj. Sprejeti.«

CENA 100.- LIR

O CARINIKIH IN MEJAH

V »Gospodarstvu« sem bral pripombo, da so srbski cariniki na slovenski meji mnogo boljši kot pa Slovenci. Morda ima »lb« prav, vendar se mi zdi, da ne gre za to. Prebral sem še enkrat Jezov članek. (Že tu greši lb, ko pravi, »da samo Mladika misli tako...« Če je članek podpisan, lahko lb ve, da je vedno to mnenje pisca.) Toda Jeza misli v članku samo to, da bi bilo v marsičem za Slovence bolje, če bi bili na meji Slovenije Slovenci in ne srbski cariniki. Ob priliki bom poslal članek, kaj prinašajo Srbi v Slovenijo samo v moralnem oziru slabega. Ne gre torej za to, ali so srbski cariniki bolj popustljivi in širokogrudni kot slovenski, ampak gre preprosto za to, da si v svojem domu sam gospodar. Koliko stvari pa bi na meji laže in takoj razumel Slovenec in jih Srb nikoli ne bo. Ne gre samo za lažji prenos čez mejo, torej za neko materialno korist. Večkrat bi tujec v neki družini celo boljše gospodaril kot družinski poglavar. Pa vendar rajši gospodari vsak sam pri sebi.

Tudi v oceni Jezove knjige »Nova tlaka slovenskega naroda« je isti list vedel povedati le to, da so tudi Srbi dobri ljudje. Saj Jeza ne trdi, da niso. Le stvarno je pisec navedel, kako jug ropa Slovenijo. Temu nasproti bi morala kritika navesti samo drugačne številke. Če tega ne more, je to znak; da Jezove trditve v celoti drže. Ne morem si misliti Slovenca, ki bi bil zadovoljen s tem, da ga drugi narod ropa in izžema. Najmanj pa more biti to vseeno izobražencu. Isti list se je po dr. Ježu tudi strahotno zaletel v enostavno in naravno trditev, naj iz literature, ki jo ustvarja Slovenec, izžareva slovenski duh, če je mogoče. To je bila za list strahotna zahteva. Slovenski duh! Strašilo! Kaj pa jugoslovanski duh? Stvar, ki je za vsakega Italijana naravna in za Francoza enako, le za Slovenca ni. Bilo je zavijanj in trditve, česar ni nihče trdil.

Po teh nekaj izpadih, ki jih v nobenem drugem slovenskem časopisu ne najdemo, se le zdi čudno, da ima prav Gospodarstvo tako čudno vlogo.

Ne zamerite! Vendar se mi je zdelo potrebno napisati to pismo, ker do zdaj vaša revija na vse tisto ni nič reagirala.

Trst, 25. aprila 1961.

SERGIJ GRUDEN

Spoštovani gospod urednik!

Prejel sem decembrsko številko »Mladike«. Zamisel božične literarne nagrade je vsekakor pravilna in upam, da vam bo uspelo, uresničiti jo. V ta namen vam tudi jaz pošiljam svoj skromen prispevek. Res ni veliko, a prepričan sem, da se Vam bo še kdo drugi oglasil v odgovor na Vaš poziv. Upam tudi, da Vam bom lahko v prihodnje kaj več poslal.

Topot bi Vam tudi rad čestital k Vašemu delu pri Mladiki. Nam, ki smo po svetu razkropljeni in ki živimo v popolnoma tujem okolju, je ravno Mladika tista neprecenljiva vez, ki nas druži z brati na rodni grudi. Prav lepa hvala za vse tiste lepe ure domačnosti, ki mi jih vsaka številka Vaše revije prinese.

In še nekaj bi rad dodal. Morda se današnja mladina ne zaveda dovolj sreče, ki jo ima, ko se lahko svobodno kulturno in prosvetno izživlja. Ko se spominjam na svojo mladost in na leta najbolj krutega raznarodovanja, ko nam je bilo tudi slovensko govoriti prepovedano, si ne morem kaj, da ne bi občutil v srcu tiho bol, s trohico zavisti pomešano, po vseh tistih dobrinah, ki so nam bile takrat prepovedane.

S slovenskimi pozdravi

Stojan K. - ZDA

Z veseljem objavljamo Vaše pismo, gospod Stojan, in nimamo kaj dodati. Iz njega diha velikodušno srce, ki naj ogreje bralce Mladike po vseh celinah, najbolj pa one na Tržaškem, Goriškem in Koroškem, katerim naj Mladika prinaša vero in luč, da bodo vztrajali in znali ceniti izročila svojih prednikov. Za Vaš priloženi dar najlepša hvala! Upajmo, da boste našli posnemovalce.

OB MEJI

Literarni pogovori

BRANKA. O Vaši noveli mislim tole: po tematiki je zanimiva, manj posrečena pa je zgradba. Iz enega dogodka prehajate v drugega, iz enega opisa v drugega brez pravega prehoda, celo brez odstavka. Hitite le za dogodki. Vse premalo pa posvečate pozornosti osebam in jih premalo karakterizirate. Premalo se posvečate njihovi miselnosti, zato so njihova dejanja pogosto premalo psihološko podprta. V noveli bi lahko zaživela vas z vsemi značilnostmi. Tudi jezik ni najboljši.

Po vseh korekturah pa bi bila morda stvar vredna objave. Vendar sem jo prihranil za kdaj kasneje.

(Če je mogoče, pošljite drugič natipkan prispevek in pisan samo na eni strani.)

LENČ. Vaše pesmi so premalo dogane. Rima šepa, izraz je okoren, verz neizdelan. Berite jih še in še. Popravljajte in neusmiljeno črtajte, morda bo potem kaj dobrega ostalo.

ALEKSIJ. Spet ste se po daljšem času oglasili. Pesmi Pincio in Mojzes se mi zdita boljši kot Jugunda. Zdi se, da ste našli nov izraz, ki je boljši kot nekoč. Pošljite še kaj!

RES. Tudi Vaše pesmi ne povedo ničesar. So navadno verzificiranje in bi bilo vse tisto mogoče povedati lepše v prozi.

P. L. Vam se zdi, da moramo biti veseli tega, kar prejmemo. Tako vsaj pišete. Vedite, da nam takih prispevkov kot je Vaš, ne manjka. Da ni revija izšla pravočasno, je zaradi tega, ker se je delo v tiskarni zaradi praznikov nekoliko zgostilo. Vendar bomo skušali v bodoče tudi te ovire premagati. Vendar ne na ta račun — kot mislite Vi — da bi bilo prav vse dobro za Mladiko, kar bi nam kdo poslal. Tako revni pa nismo, vsaj ne na prispevkih. — Pa brez zamere!

JADRANSKI. Vaša doživetja ob ribolovu so lepa in ste jih znali zelo posrečeno nanizati. Prispevek bomo objavili v eni prihodnjih števil. Se pišete s to tematiko!

S. Š. Novela o vaškem dekletu in posebnosti ni verjetna in je tudi umetniško šibka. Zakaj ste izbrali prav posebnosti, ki se zaljubi v lepo dekle, ko potem niste mogli prav zgodbe razplesti. Morda ste res videli kje drobci življenja, ki je podoben temu, vendar se oddaljite od njega, ko oblikujete samostojno in novo življenje v književnosti. Premalo lepote je v Vaši noveli, premalo okusa, premalo prefinjenega izraza. Preberite jo še enkrat, boste videli, kako grobo ste nekatere stvari povedali. Novela mora biti v celoti kot droben biser. Poskusite uporabiti isto ali podobno snov in jo znova oblikovati.

VSEM. Pošljite svoje prispevke pravočasno, ne pa šele zadnji trenutek, ko je že vse gradivo v tiskarni. Vnaprej se ne bomo mogli več ozirati na zakasnele pošiljke.

Jože Peterlin